№ 25 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՓԵՏՐՎԱՐԻ

1914

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՓԵՏՐՎԱՐԻ № 25

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ՄԻԱՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5. Tiflis, Rédaction „Mschak".
Խմբագրատան տ ե լ ե ֆ ո ն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)
Յայտարարութիւնն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարվում են իւրաքանչիւր տողատողին 10—20 կոպ.
Տպարանի տ ե լ ե ֆ ո ն № 67.

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1914 Թ. ՀԱՄԱՐ

ԳԻՆԸ ՏԱՐԻ

12-11 ամիս	10 ամիս	9 ամիս	8 ամիս	7 և 6 ամիս	5 ամիս	4 ամիս	3 ամիս	2 ամիս
10 րուբ.	9 րուբ.	8 րուբ.	7 րուբ.	6 րուբ.	5 րուբ.	4 րուբ.	3 րուբ.	2 րուբ.

Արտասահմանի բաժանորդների համար տարեկան 16 ռուբլի. Վարժապետների բաժանորդները 10 րուբլի. Թիֆլիսի բաժանորդները 120 կոպ.
Յայտարարութիւններ ընդունվում են բոլոր լեզուներով։ Յայտարարութիւնների համար վճարվում է առաջին երեսի ... 20 կ., վերջին երեսի տողը 10 կ.։

ՊՐԵՄԻԱ «Մշակի» տարեկան բաժանորդները, որոնք 1914 թ. ընթացքում կստանան 10 րուբլի բաժանորդագինը, կը ստանան ... 1865—1871 թ.թ. ... 1913 թ. ... 25-ը ... [illegible]

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ". Армянская улица. TIFLIS, Rédaction du journal „MSCHAK".

ԿՈՎԿ. ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ

Չորեքշաբթի, փետրվարի 5-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին տեղի կունենայ

Բ. ԻՇԽԱՆԵԱՆԻ դասախօսութիւնը

«Հայ-վրացական անտագօնիզմի տնտեսական հիմքերը և սօցիալական բնոյթը» թեմայով։

Տոմսակների գները 1 ր. մինչև 20 կ., ստանալ Ընկ. դահլիճում.

տռ. 89. 2—1

ՄԻՍԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ՓԱԼԱԿԵԱՆՑԸ

ԽՈՒՏՕՐ ՐՕՄԱՆՕՎՍԿԻ, ԿՈՒԲԱՆԻ ՇՐՋ.

յայտնում է ի գիտութիւն իր յարգելի գնողների, որ ներկայ տարվայ յունվարի 8-ից սկսել է բանել

ԿԱՊԱԼՈՎ ՆՈՐ ՎԵՐՑՎԱԾ ՎԱԼՑՕՎԻ ՋՐԱՂԱՑԸ,

ԿՈՒԲԱՆՍԿԱՅԱ ԿԱՅԱՐԱՆԻ ՄՕՏ (Վլադիկավկազեան գծի վրա), որ արդիւնաբերում է օրական մօտ 600 տոպրակ ամենաբարձր տեսակի ալիւր—

ԿՐՈՒՊՉԱՏԿԱ—ՍԻԱՆԿԱ և ԲԱՋՄՕԼ

Այդ Ջրաղացի վերաբերմամբ բոլոր պատուէրներով խնդրվում է դիմել իրա՝ ՓԱԼԱԿԵԱՆՑԻ հասցէով՝ Արմաւիր, Կուբանի շրջ.։

(և. շ.) տռ. 28. 8—7

Բեռլինի համալսարանի

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

ՆԵՐՔԻՆ հիւանդութիւնների ընդունելութիւն. առանձնապէս կրծքի, թոքերի, ԹՈՔԱՊՏԻ և սրտի. բժշկութիւն նաև խառն ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԻՆՆԵՐՈՎ, արհեստական ՊՆԵՎՄՕՏՕՐԱԿՍՈՎ։ Թոքերի և սրտի, նաև ուրիշ օրգանների քննութիւնը և լուսանկարելը լուսաւորված ՐԵՆՏԳԵՆԵԱՆ ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐՈՎ։ Ամեն օր 9—1 ժամ ցեր. և 5—7 ժ. երեկոյեան. ՉՔԱՒՈՐՆԵՐԻՆ ԱՌ. Ժ. 9—10 ՁՐԻ։ Бебутовская 23. тел. 7—92.

(ա.օ.) տռ. 977 100—69

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ա. ԿԵՕՆՋԵԱՆ

Ընդունում է ատամի և բերանի հիւանդութիւն ունեցողներին. պլօմբ, արհեստական ատամներ, ատամի հեռացում, (առանց ցաւի)։

Ը ն դ ո ւ ն ե լ ո ւ թ ի ւ ն ը՝

Ամեն օր (Առաւօտեան ժ. 9—2-ը (Երեկոյեան ժ. 4—7-ը

Անկիւն Արաս-Արադսկայա հրապարակի և Լերմոնտօվսկայա փողոցի, № 1.

(Ի.հ.կ.) տռ. 679. 74-58

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐԸ

Կ. Պօլսում ստորագրվեց Հայաստանի բարենորոգումներին վերաբերեալ ռուս-թիւրքական համաձայնութիւնը, որը հետևանք էր Ռուսաստանի՝ Թիւրքիայի հետ ունեցած երկար բանակցութիւնների։

Հայաստանում մտցվելիք բարենորոգումները հետևեալ էական գծերն են պարունակում իրանց մէջ։

ՇՐՋԱՆՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՈՒՄԸ

Հայաստանը բաժանվում է երկու շրջանի. ամեն մի շրջանի կառավարութեան գլուխ է կանգնելու մի եւրոպացի գեներալ վերատեսուչ, որը պիտի ընտրվի մեծ պետութիւնների կողմից չէզոք պետութեան հպատակներից և այդ պաշտօնում պիտի նշանակվի Բ. Դրան համաձայնութեամբ։

Առաջին շրջանի մէջ են մտնում Սըվազի, Էրզրումի և Տրապիզոնի վիլայէթները, իսկ երկրորդ շրջանի մէջ՝ Վանի, Բիթլիսի, Խարբերդի և Դիարբէքիրի։

ԳԵՆԵՐԱԼ-ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՉՆԵՐԻ ԼԻԱԶՕՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գեներալ-վերատեսուչները ունենալու են շատ լայն լիազօրութիւններ։ Նրանք հսկելու են ադմինիստրացիայի, օրէնսդրութեան և արդարադատութեան վրա. անհրաժեշտութեան դէպքում նրանք իրաւունք ունեն իրանց շրջանում եղած զօրամասերի հրամանատարութիւնն ստանձնելու։

Գեներալ-վերատեսուչներին է վերապահվում նոյնպէս տեղական պաշտօնեաների նշանակման և հեռացման իրաւունքը, բացի նահանգապետներից (վալի). Նրանք պէտք է զեկուցանեն սուլթանին այն բոլոր անցքերի մասին, որ տեղի կունենան իրանց հսկողութեան ենթակայ շրջաններում։ Գեներալ-վերատեսուչների մօտ մասնակցութեամբ պէտք է վճռվեն նաև հայերի և քիւրդերի միջև գոյութիւն ունեցող հողային վէճերը։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԸ

Գեներալ-վերատեսուչների լիազօրութեան մանրամասնութիւնները պէտք է մշակվեն դեսպանների առանձին խորհրդակցութեան մէջ՝ հրաւիրվող վերատեսուչների անմիջական մասնակցութեամբ։

Վերատեսուչների հետ միասին իւրաքանչիւր վիլայէթի վարչութեան գլուխ պէտք է լինեն առանձին գաւառական օրէնսդրական ժողովներ, որոնք՝ բարենորոգումների նախագծի ասելով՝ կոչվելու են ընդհանուր-խորհուրդներ։

Այդպիսի խորհուրդներ պէտք է լինեն թիւով եօթը։ Դրանք պէտք է ժողովվեն տարեկան մի անգամ. այդ նստաշրջանը տևելու է 40 օր։

Եթէ 40 օրվայ ընթացքում խորհուրդը անկարող լինի վճռել բոլոր գործերը, այն ժամանակ տեղական նահանգապետի համաձայնութեամբ խորհրդի նստաշրջանը կարող է շարունակվել ևս 15 օրով։

Խորհուրդները կարող են ունենալ և արտակարգ նիստեր, բայց դրա համար հարկաւոր է, որ անդամների $^{2}/_{3}$-ը պահանջէ այդպիսի նիստերի գումարում, և նահանգապետին ներկայացվեն այդ գումարման համար անհրաժեշտ փաստեր։

Ընդհանուր-խորհուրդների նախագահները ամենուրեք լինելու են նահանգապետները. այնուհետև խորհուրդը պէտք է ունենայ նախագահի օգնական և երկու քարտուղար, որոնք ընտրվելու են խորհրդի անդամներից։

Օրէնսդրական նախաձեռնութեան իրաւունքը վերապահվում է ոչ միայն նահանգապետներին, այլ և խորհրդի բոլոր անդամներին։ Ընդհանուր-խորհուրդները, ինչպէս ասվեց, գումարվելու են տարեկան մի անգամ, որտեղ պէտք է լսեն նահանգապետի հաշուետուութիւնը իր գործունէութեան մասին և պէտք է քննեն տուեալ վիլայէթի եկամուտքի հաշիւը։

Խորհուրդներին տրված է և այն իրաւունքը, որով նրանք կարող են պահանջել ադմինիստրացիայի և այլ վարչութիւններից ամեն մի անհրաժեշտ ցուցում, տեղական բոլոր պաշտօնեաներին հրաւիրել բացատրութիւնների. իրաւունք ունեն նոյնպէս որոշում մտցնել անհրաժեշտ փոխառութիւնների մասին, որոնք հարկաւոր կը լինեն հասարակական գործերի կազմակերպման, ժողովրդական կրթութեան ընդլայնման և սանիտարական միջոցների համար։

Այդ բոլորի հետ միասին խորհուրդները իրաւունք ունեն փոխել տուրքերի կարգը և քննել հարկատուութեան սիստեմը։

Խորհուրդների և նահանգապետների միջև ծագած տարաձայնութիւնները վճռում է գեներալ-վերատեսուչը։

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԸ

Ազգութիւնների՝ խորհուրդների կազմին մասնակցելու սուր հարցը վճռվել է դիւրօղաբար։

Վճռված է Վանի և Բիթլիսի շրջանի ընդհանուր-խորհուրդները կազմել մուսուլման և քրիստոնեայ ազգութիւններից հաւասար։

Ինչ վերաբերում է Էրզրումի խորհրդին, նա ևս ունենալու է 50% մուսուլման և 50% քրիստոնեայ, եթէ նոր ցուցակագրութեամբ չը պարզվի, որ այդ ձևը փոփոխութեան պիտի ենթարկվի յօգուտ մուսուլմանների։

Մնացած խորհուրդների կազմը համապատասխանելու է տեղական մուսուլմանների և հայերի բնակչութեան թւին, որպիսին պէտք է որոշվի ճիշդ կազմված ցուցակագրութիւններով։

Քրիստոնեայ համայնքներին արտօնութիւն է տրված, իրանց հոգևորականութեան մասնակցութեամբ, իրանց ընտրողների ցուցակը ներկայացնել խորհրդին, որպիսի ցուցակները պիտի համարվեն պաշտօնական և փոփոխութիւնների չենթարկվող։

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷՏՆԵՐԸ

Ի նկատի ունենալով ընդհանուր-խորհուրդների նստաշրջանի կարճատևութիւնը, վերջիններս իրանց կազմից ընտրելու են գաւառական կոմիտէտներ։ Այդ կոմիտէտներից իւրաքանչիւրը կազմվելու է միայն չորս հոգուց։ Նրանց գործը այն պէտք է լինի, որ պատրաստեն հարկաւոր օրինագծերը, հաստատեն ելմտից հաշիւները և անհրաժեշտ նիւթեր հաւաքեն խորհուրդների նստաշրջանի համար և այլն։

Այն վիլայէթներում, որտեղ մուսուլմանները և հայերը հաւասար թիւ են կազմում, կոմիտէները կազմվելու են երկու հայից և երկու մուսուլմանից։ Իսկ այն վիլայէթներում, որտեղ մուսուլմանները մեծամասնութիւն են կազմում, հայերը փոքրամասնութիւն, վերջիններիս իրաւունքը պահպանելու համար, սահմանված է, որ յամենայն դէպս գաւառական կոմիտէի մէջ մտնէր գոնէ մի քրիստոնեայ անդամ։

Հայաստանում մտցվելիք մի շարք կարևոր բարեկարգութիւնների թւում պէտք է յիշատակել և հետևեալները.

1) Ընդհանուր-խորհուրդների կողմից ընդունված օրէնքները պէտք է հրատարակվեն տեղական լեզուներով։

2) Դատարանում դատվող կողմերին թոյլ է տրվում խօսել իրանց մայրենի լեզուով։

Դատարանների որոշումները պէտք է կարդացվեն թիւրքերէն, միաժամանակ թարգմանվելով հայերէնի։

4) Հայերին իրաւունք է տրվում իրանց շրջանում նոր տուրքեր ժողովելու՝ միջոցների աւելացման և հայկական դպրոցներ բանալու համար։

5) Դասաւանդութիւնը հայկական դպրոցներում լինելու են մայրենի լեզուով։

6) Հայերը զինուորական ծառայութիւնը կատարելու են իրանց հայրենիքում։

7) Տեղական քիւրդական զօրքը (համիդիէ) դառնալու է պահեստի հեծեալ զօրք։

Զինուորները իրանց զէնքը յանձնելու են զինարանին և կարող են յետ ստանալ զօրախաղերի և զօրաժողովների ժամանակ։ Այդ զօրքում ծառայող զինուորների իսկական ծառայութեան ժամանակամիջոցը լինելու է մի տարի։ Հայերը այդ զօրքի մէջ կարող են մտնել որպէս կամաւորներ։

Բարենորոգումների ծրագիրը Հայաստանում կը յայտարարվի շրջաբերական նօտայի ձևով, որով Թիւրքիան դիմելու է բոլոր մեծ պետութիւններին։

Այն հետևանքները, որոնց հասաւ ռուսական դիւանագիտութիւնը Հայաստանում մտցվելիք բարենորոգումների հարցում, մեծ նշանակութիւն ունեն, որովհետև նրանք ապահովում են Փոքր-Ասիայի տերրիտօրիալ ամբողջութիւնը։

ԿՐԻՏԻՔԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մինչդեռ մի կողմից լրագիրները հաղորդում են, թէ մեծ պետութիւնների, առաւելապէս Ռուսաստանի բանակցութիւնները Բ. Դրան հետ Հայաստանի բարենորոգումների վերաբերութեամբ՝ մօտեցել են իրանց վախճանին, միւս կողմից հաղորդում են, թէ երիտասարդ-թիւրքերի կոմիտէտը պատրաստում է Հայաստանում հսկայական ջարդ և այդ ուղղութեամբ Փոքր-Ասիայի զանազան անկիւններում վայրենի բնազդներով օժտված տարրերը սրեր են սրում…

Անշուշտ շատ փափկանկատ է դարձել Թիւրքիայի քրիստոնեաների և մանաւանդ հայերի դրութիւնը, որին պէտք է չափազանց լուրջ վերաբերվեն հայկական գործողները։

Երբ պետութեան մէջ կենտրոնական իշխանութիւնը մտցնում է խոստութիւններ և թուլացնում է առ հասարակ քաղաքացիական ազատութիւնը, դա շատ անախորժ և ցաւալի մի հանգամանք է ներկայանում հպատակների համար։ Բայց մարդիկ դեռ այդ սահմանափակումները տանում են, յոյս տածելով որ կանցնի խստութիւնների շրջանը՝ փոխվելով աւելի բարւոք քաղաքացիական կեանքի։

Հին Թիւրքիան Համիդի միահեծանութեան օրերում բազմաթիւ անգամ գործադրել է ջարդերի և ջնջման սիստեմը։ Եւ Մերձաւոր Արևելքի տխրագին պատմութեան էջերը լի են արհաւիրքների նկարագրութիւններով։ Իսկ ինչ անի սահմանադրական նոր Թիւրքիայի հպատակը, երբ նորից հարց է ծագում հակապետական բնազդների բորբոքման մասին, երբ տեսնում է, որ կանգնած է կուրացած խուժանների և խուժանապետների ոճիրների և ոդջակէզների առաջ…

Եթէ ոչ անկեղծ սէրը դէպի բարեկարգ պետական կեանքը, գոնէ հայրենիքի փրկութեան զգացմունքը պէտք է թելադրէ սահմանադրական Թիւրքիայի գործողներին, որ կոտորելով, ջարդելով իր հպատակներին և աւերի մատնելով նրանց ինչքը, նրանք միայն և միայն հերթական են դարձնում Թիւրքիայի բաժանման հարցը միջազգային ատեանի համար։

Պօղոս Զաքարեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 և 2 փետրվարի

Ցարսկոյէ-Սէլօ.—Գօրեմիկինը ընդունվեց Թագաւոր Կայսրի կողմից։

Հէլսինգֆօրս.—Սէյմը առանց փոփոխութեան, 99 ձայնով ընդդէմ 81 ձայնի, ընդունեց օրէնսդրական յանձնաժողովի մշակած ծրագիրը։

Պետերբուրգ.— Եկաւ նոր նշանակված աւստրօ-ունգարական դեսպան կոմս Սապարին։

Հռոմ.—Պատգամաւորների պալատ։ Լիվիայի գրաւման ծախքերի հաշւի քննութեան ժամանակ սօցիալիստ Լաբրիօլան ապացուցանում է այն ենթադրութեան սխալ լինելը, թէ իբր Լիվիայից կարելի է ստեղծել մի շրջան, ուր կուղղվի իտալական գաղթականութիւնը. Ժամանակ է դէն ձգել իլլիւզիաները, որոնցով սնվում էին պատերազմի ժամանակ։ Լիվիան չէ ներկայացնում այն տնտեսական շահերը, որոնցով գրաւվում էին. Նրա նուաճումը կարելի է արդարացնել միայն պատմական և քաղաքական տեսակէտով։ Դիմելով Ջիօլիտտիին, Լաբրիօլան ասաց. «Դուք յանդիմանում էք Թիւրքիան Ուշիում կնքված դաշնագիրը չը կատարելուն համար, բայց դուք ինքներդ չէք այն կատարել»։ Լաբրիօլան գտնում է, որ Իտալիան պարտաւորվել է մասնակցութեան կանչել Լիվիայի կառավարութեան գործի մէջ բնիկներին, բայց չէ կատարել այդ. այժմ պէտք է անել այդ, որպէսզի տեղական ազգաբնակութիւնը հաշտվի իտալացիների հետ։

Կապշտադ.—Զօրավար Բոտան արտասանեց մի ճառ, դատապարտելով գործադուլի պարագլուխների յեղափոխական գործունէութիւնը, համարելով այդ՝ կուիւ հասարակութեան դէմ։ Բոտան ասաց, թէ տեսել է շատ տրագիքական դէպքեր պատերազմի ժամանակ, բայց Իօհաննէսբուրգի դրութիւնը գործադուլի ժամանակ իր բոլոր տեսածներից ամենապերճարելին էր, և ցոյց տուեց բնիկների մէջ յեղափոխական մըտքերի տարածման վտանգը։ Բոտան յայտնեց, որ զինուորական դրութիւնը և գործադուլի ղեկավարների աքսորումը միակ միջոցն էին փրկելու Հարաւային Աֆրիկան։

Բեռլին.—Արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ ստորագրվել է ֆրանս-գերմանական համաձայնութեան ծրագիրը՝ Թիւրքական երկաթուղագծերի և ֆինանսական հարցերի մասին։ Համաձայնութիւնը իր ոյժի մէջ կը մտնի Թիւրքիայի հետ մի քանի հարցերի մասին համաձայնութիւններ կայացնելուց յետոյ։

Բեռլին.—Լանդտագ։ Լիտովեան պատգամաւոր Ստեպուտակը արտասանեց մի խիստ ճառ լեհերի դէմ, ապացուցանելով թէ հէնց որ լեհերը իշխանութիւն են ստանում, իսկոյն սկսում են ճնշել փոքրամասնութեանը, թոյլ չեն տալիս լիտովական քարոզներ և լիտովական լեզու. լիտովցիները պէտք է պաշտպանութիւն որոնէին պապի մօտ. հեկատիստների դաշնակցութեան հաղորդութիւն հանդիսանում է լեհ դեմօկրատիկան ազգային կուսակցութիւնը. Անարդարութիւն կը լինէր, եթէ պրուսացիները ընդառաջ գնային լեհերին։

Բուդապեշտ.—Վերջերս լրագիրների մէջ քննվող այն հարցի առիթով, թէ իբր լարված յարաբերութիւններ կան Աւստրօ-Ունգարիայի և Ռուսաստանի միջև, ունգարական «Պեշտի-Հիրլապ» խոշորագոյն թերթը յայտնում է, թէ այդ յարաբերութիւնները բացառապէս առաջ են եկել Վիեննայի արտաքին գործերի մինիստրութեան սխալ տակտիկայից։ Դեմօկրատիական «Պեշտի Նապլօ» թերթը, քննելով Ռումինիայի կորուստը Աւստրօ-Ունգարիայի կողմից, հասկանալի է գտնում, որ Վիեննայի դիպլօմատիան կորցրել է գլուխը այդպիսի հարուածից, սակայն, բալկանեան պետութիւնների նոր մերձեցումը լրագրի կարծիքով առեղծել է ոչ թէ Ռուսաստանը, այլ իրանց գլխի թողնված բալկանեան պետութիւնների բնական պահանջը։

Մուկդէն.—Նախագահի հրովարտակը նահանգական խորհուրդների վերացման մասին առաջ բերեց հասարակական սաստիկ դժգոհութիւն։ Մամուլը տեսնում է դրա մէջ կառավարութեան ձգտումն՝ վերջ տալ նոր կազմին և վերադառնալ միապետական կազմին։ Մամուլը զգուշացնում է կառավարութեանը, ցոյց տալով որ երկիրը կարող է նոր երկարատև անիշխանութեան մէջ ընկնել։

Միոզբի (Արևելեան Աֆրիկա).—Տեղս եկած մի ճանապարհորդ հաղորդում է, որ տեղացի բորան ցեղը ոչնչացրել է ռենդիլի ցեղի մի ամբողջ գիւղ։ Սպանված են 200 մարդ, կին և երեխաներ։

ԿՕԿՕՎՑԵՎԻ ԱՐՁԱԿՄԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 փետրվարի

Փարիզ.—Մամուլը շարունակում է մեծ գովասանքով խօսել Կօկօվցեվի պետական գործունէութեան մասին։ «Տան» թերթը համարում է, որ Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականութեան ուղղութիւնը չի փոխվի, և յայտնում է, թէ Ֆրանսիայում ցանկանում են միայն, որ Ռուսաստանի ազդեցութիւնը Եւրոպայում մեծանայ և նա պահպանէ ֆինանսական տնտեսութեան զգուշաւոր մեթօդները։ «Տանը» հրատարակում է Վիտտէի յայտարարութիւնը, որ գովասանքով է խօսում Բարկի մասին, իբրև մի գործչի, ընդունակ աջողութեամբ իրագործելու իր վրա դրված գործը։

(Լրագիրներից)

Կօկօվցեվի արձակումը անսպասելի էր իր համար։ Հաղորդում են, որ հրաժարեցման իսկական պատճառը՝ Ներքին գործերի մինիստր Մակլակօվի յաճախակի զեկուցումներն էին, թէ Կօկօվցեվը ճնշում է նրա գործունէութիւնը և արգելում է պետական կարևոր միջոցների կիրառութիւնը, ինչպէս և Դումայի հետ լաւ յարաբերութիւններ ստեղծելը։

Կօկօվցեվի հեռացման առիթով մինիստրների խորհրդի անդամների մէջ կայացաւ խորհրդակցութիւն, ուր մինիստրների մի մասը յայտնեց, թէ հարկաւոր է համարում նոյնպէս հրաժարական տալ։ Մեծամասնութիւնը առարկեց։

Պետական Դումայի անդամները Գորեմիկինի նշանակման մէջ տեսնում են թեքումն դէպի ռէակցիայի կողմը։ Յիշում են առաջին Դումայի արձակումը։ Նացիօնալիստները ցնծում են։

Կօկօվցեվի հրաժարականի առիթով «Рѣчь» թերթը գրում է, թէ նրա հեռանալու մասին ոչ ոք չէ ափսոսում. Նացիօնալիզմը հասցրեց երկիրը մարազմի, իսկ իշխանութիւնը՝ քայքայման. Գորեմիկինի նշանակումը աւելի մեծ քայքայումն է գուշակում։ «Пет. Курьеръ»-ը գտնում է, որ Գորեմիկինը և Բարկը միասին ընդունակ չեն առաջ բերել եւրոպական այնպիսի ճնշումն Ռուսաստանի վրա, որ առաջ էր բերում միայնակ Կօկօվցեվը։ «День»-ը գտնում է, որ փոխվել են միայն անունները, իսկ սիստեմը մնացել է նախկինը. լրագիրը յիշում է, որ Գորեմիկինը 1898 թւին արձակվեց Ներքին գործ. մինիստրի պաշտօնից արևմտեան զէմստվօյի ծրագրի համար, որի մէջ նկատվել էր համակրութիւն սահմանադրական գաղափարներին։ «Нов. Вр.»-ն հաղորդում է, որ Բարկին տրված ղեկավարվող ցուցմունքների մէջ ասվելու է, թէ չէ կարելի դնել գանձարանի բարգաւաճումը ժողովրդի հոգևոր և տնտեսական ոյժերի քայքայման կախման մէջ։ Այդ խօսքերի մէջ լրագիրը տեսնում է դատապարտութիւն նախկին ֆինանսական սիստեմի և արմատական վերանորոգումների էպօխայի ժամանումը։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

1 և 2 փետրվարի

Աթէնք.—Յունվարի 31-ին մեծ պետութիւնների հաւաքական ծանուցագիրը յանձնվեց յունաց կառավարութեանը։ Մեծ պետութիւնները որոշել են յանձնել Յունաստանին նրա գրաւած՝ Եգէական կղզիները, բացի Թենեդոս, Իմբրոս և Կաստելլո-Րիզո կղզիներից։ Յունական կառավարութիւնից պահանջվում է երաշխաւորութիւն, որ կղզիները չեն ծառայեցվի պատերազմական նպատակների։ Տրված է նաև պահանջ՝ երաշխաւորել մուսուլման փոքրամասնութեան մասին։ Կղզիների վերջնական միացումը Յունաստանին տեղի կունենայ, երբ յոյները թողնեն ալբանական հողը։ Յունաստանը պարտաւորվում է չը խրախուսել ուղղակի կամ կողմնակի Եպիրոսի ազգաբնակութեան ընդդիմադրութիւնը։ Յունական զօրքերի հեռացումը պէտք է աւարտվի մարտի 31-ին։

Լոնդոն.—Բէյտէրի տեղեկութիւններով, Թիւրքիայի կողմից դժուարութիւններ չեն սպասվում Եգէական կղզիների հարցի մասին։

Սօֆիա.—Սխալ է այն լուրը, թէ իբր բուլղարո-ռումինական սահմանի վրա միջադէպեր են տեղի ունեցել, ինչպէս և այն լուրերը, թէ անորոշ ժամանակով յետաձգված է Նախկին ստամբուլովեան մինիստրների դատը։ Նրանց գործը կը քննվի փետրվարի 19-ին։ Ցարի, ցարուհու և ցարևիչի ուղևորութիւնը Ամերիկա վաղուց ենթադրված է, որովհետև ցարը դեռ մի քանի տարի առաջ ճանաչել է օգտակար Բուլղարիայի համար անձնական յարաբերութիւններ սկսել ամերիկական մեծ, առաջադիմ և կուլտուրական ազգի հետ։ Ցարին կուղեկցեն բուլղարական պրօֆէսօրներ, առևտրականների և գիւղատնտեսների նշանաւոր ներկայացուցիչներ։

Բէլգրադ.—Յունաց գահաժառանգը կը մնայ այստեղ երկու օր։ Արքայական պալատում կայացաւ ճաշկերոյթ ի պատիւ Վենիզէլոսի, որից յետոյ Թագաւորը երկար ժամանակ խօսեց Վենիզէլոսի հետ։

Բէլգրադ.—Պաշիչի վերադարձի առիթով՝ «Սամօուպրավա» թերթը յիշեցնում է այն սրտագին ուշադրութիւնը, որ Թագաւոր Կայսրը, Կայսերական Տունը և հասարակական կարծիքը ցոյց տուեցին գահաժառանգ Ալէքսանդրին, և յայտնում է, որ սերբ ժողովուրդը գիտէ բարձր գնահատել Մեծն Ռուսաստանի սէրը։ Լրագիրը ասում է. «Բալկանեան դաշնակցութիւնը կարող էր ապահովել խաղաղութիւնը Եւրոպայի, բայց դժբաղդաբար այդ կօմբինացիան դեռ անիրագործելի է ժողովրդական զգացմունքների սաստիկ գրգռման պատճառով։ Սակայն Ռումինիայի, Սերբիայի, Յունաստանի և Չերնօգորիայի շահերի համերաշխութիւնը ծառայում է իբրև հակակշիռ այն փորձերի, որոնք կը լինեն խաղաղութիւնը խախտելու համար»։

Կ. Պօլիս.—Փետրվարի 1-ին վեց մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները ստորագրեցին ծանուցագիրը Եգէական կղզիների մասին, որ ցերեկը կը յանձնվի մեծ վեզիրին։

Սօֆիա.—Մինիստրների խորհուրդը թոյլատրեց երկրագործական բանկին փոխ տալ մինչև 5 միլիօն ֆրանկ նոր նուաճված շրջանների ազգաբնակութեան, որ պէտք կունենայ դրամի՝ գիւղատնտեսական գործիքներ և սերմացու գնելու համար։

Հռոմ.—Թագաւորը ունկնդրութիւն տուեց Էսադ-փաշային։

Վիեննա.—Փետրվարի 1-ին պրինց Վիդը մեկնեց Բեռլին։

Բէլգրադ.—Արքունիքում տեղի ունեցած ճաշկերոյթի ժամանակ Թագաւորը Դիադոխին ողջունելով ասաց. «Բարձրացնում եմ բաժակս ի պատիւ ձեր իշխանական բարձրութեան, Թագաւոր Կոստանտինի, իմ փառաւոր և թանգագին դաշնակցի բաղդաւորութեան, Յունաստանի և նրա զօրքի ծաղկման, որ իրան փառքով պսակեց»։ Դիադոխը, յիշելով Սերբիայի և Յունաստանի սերտ կապերի մասին, բաժակ բարձրացրեց ի պատիւ Թագաւոր Պետրի, ի բաղդաւորութիւն գահաժառանգի և Սերբիայի ու սերբիական զօրքի ծաղկման։

Բէլգրադ.—Դիադօխը մեկնեց Յունաստան։ Կայարանում ճանապարհ էին դնում գահաժառանգը, Պաշիչը և մինիստրները։

Սկօպլէ.—Սալօնիկի ճանապարհին Դիադոխին հանդիսաւոր ընդունելութիւն ցոյց տուին սերբիական իշխանաւորները՝ միտրօպօլիտ Վիկէնտիի գլխաւորութեամբ։

Վենետիկ.—Սպասվում է իտալական պատերազմական «Կվարտօ» նաւը, որով պրինց Վիդը ուղևորվում է Դուրացցօ։ Իտալիան և Աւստրո-Ունգարիան ուղարկել են իրանց կողմերից մի-մի նաւ։

Բէրլին.—Ժամանեց պրինց Վիդը։ Պրինցի և պրինցուհու պատւին արքայական զոյգը նախաճաշ տուեց, որին մասնակցում էր Եագովը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼ. ՔԱԼԱՆԹԱՐԻ ԱՆՈՒԱՆ ՖՕՆԴԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք Կարսից, Կ. Հ. Բ. Ընկ. տեղական ճիւղից 10 րուբլի։

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԱՐՁԱՆԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք Կարսից, Կ. Հ. Բ. Ընկ. տեղական ճիւղից 10 րուբլի։

ՉՈՐՍԸ ՄԻ ԿՈՊԷԿ... ՉՈՐՍԸ ՄԻ ԿՈՊԷԿ

(Մ ա ն ր ա ն կ ա ր)

Նեղ տեղն եմ ընկել և չը՚գիտեմ՝ ի՛նչպէս գլուխս ազատեմ։

Ես գրել էի, որ Ղզլարը մի անիծեալ անկիւն է և մի ղզլարցին չորս կօպէկ չարժէ, որովհետև իւրաքանչիւր ղզլարցի բարեհաճել է տալ ազգային դպրոցական ֆօնդին միայն չորս-չորս կօպէկ։

Այժմ Ախալցխայի «Թղթակիցը» պաշտպանում է ղզլարցիներին և գրում է, որ ախալցխացիները համախօսական են արել շնորհաւորելու ղզլարցիներին նրանց ազգասիրական զգացմունքների և բարի գործերի համար և դնել մի յուշարձան Ախալցխայի հրապարակներից մինում ի պատիւ և ի փառս Ղզլարի, անգամ սկսվել է հանգանակութիւն և արդէն 38 կօպէկ ժողովվել է մի ժամում...

Ախալցխայի բարեկամս գրում է, որ ես ի զուր եմ զարմանում, որ ղզլարցին տալիս է չորս կօպէկ։

Չորս ախալցխացիներ, գրում է նա, տալիս են միասին... մի կօպէկ...

Չորս ախալցխացիներ... մի կօպէկ...

Ո՞րտեղից իմանայի, որ Ախալցխայում կան այդպիսի... փահլևաններ, հայկական դիւցազներ...

Խնճոյքներում, կեր ու խումի ժամանակ, բաժակները ձեռքերին, ախալցխացիները տաքանում են, կրակվում հնոցների, վառարանների նման։ Մօտենալ դժուար է՝ կայրվես նրանց... ազգասիրական կրակից... Լսէ նրանց. ի՛նչ հայեր են, ղօչախ, ազնիւ, բանիմաց... Վերջին շունչը նրանք պատրաստել են հայութեան համար... վերջին կօպէկը չեն խնայի ազգի համար...

Բայց գնա սպասէ նրանց... վերջին շունչին և... վերջին կօպէկին...

Երբ դիմում ես ախալցխացուն՝

— Եղբայր օգնիր, տեսնում ես, խեղճ ենք, կարօտ ենք, ընկճված ենք, մեռնում ենք սովից, պարտքերից, խաւարից...

— Դեռ սպասիր, եղբայր, ի՛նչ ես շտապում,—պատասխանում է նա,—չը գիտե՞ս, որ ես խոստացել եմ վերջին շունչս և վերջին կօպէկս, դեռ առողջութիւնս վրաս է, գրպաններս լիքը. ժամանակը չի եկել...

Իրաւ որ ժամանակը չի եկել։ Աստուած տուել է ախալցխացուն լաւ, առողջ կազմ, բարիք, հարստութիւն... Ապրում են, ապրում են երկար, անվերջ ախալցխացիները, դեռ նրանց վերջին շունչը շատ հեռու է, իսկ որ գալիս է, չեն էլ իմանում, մէկ էլ տեսար առօք փառօք տարան գերեզմանոց ու քէլեխը կերան բարեկամները և դրացիները։

Վերջին կօպէկ։

Գնա դու իմացիր, թէ ո՞ր կօպէկն է իրանը, ո՞րը ուրիշինը, ո՞րը առաջինը, ո՞րը վերջինը...

Վերջապէս կարծում էք ախալցխացիները չունե՞ն ամօթ, խիղճ, զգացմունքներ...

Վեհափառ Կաթողիկոս, սրբազան առաջնորդ, քահանաներ, քարոզներ, լրագիրներ, տեղխս «գործիչներ», բոլորը միասին նրանց համոզել են...

Եւ ախալցխացին դիմել է ինքնօգնութեան վեհ գաղափարին։ Խելօ՞ք մարդիկներ են ախալցխացիները...

Միացել են։ Չորսը միասին, չորսը միասին։

Եւ իւրաքանչիւր չորս ախալցխացիներ ձեռք-ձեռքի բռնած մօտենում են և տալիս են... մի կօպէկ...

Ափսոս Ղզլարը... ափսոս ղզլարցիներ... ի զուր բամբասեցի նրանց... Այժմ նեղ տեղն եմ ընկել և չը գիտեմ, ի՛նչպէս գլուխս ազատեմ...

Չորսը մի կօպէկ...

Ես յիշում եմ աշնան վերջին օրերը և մի ագռաւ բարձր, անվերջ՝ չորսը մի կօպէկ, չորսը մի կօպէկ... Ագռաւողը գիւղացին է. Նա բերել է իր ագարակից վարունգներ, դեղնած, խոշոր, հաստափոր, անհամ, մեծ սերմերով և առաջարկում է չորսը մի կօպէկ...

Եւ ինձ թւում է, որ Ախալցխան պարպվել է, մարդ չէ մնացել և մարդկանց տեղ ման են գալիս խոշոր, հաստափոր, դեղնած, մեծ սերմերով, անհամ վարունգներ, որ ոչ թէ չորսը, տասն էլ միասին չարժեն մի կօպէկ...

Այ, ախալցխացիներ...

Վայ ձեզ, ախալցխացիներ...

Գր. Չալխուշեան

ԴԱՐՁԵԱԼ ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՏԱՃԱՐԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Էջմիածնի տաճարի վերանորոգութեան հարցը նորից մամուլի նիւթ դարձաւ։

Պ. Շիրվանզադէն Մոսկվայից գրած իր «Նամակներից» մէկում («Մշակ» № 18) խօսելով մեր ճարտարապետական պատմական յիշատակարանների ներկայ աննախանձելի դրութեան մասին, ցաւ է յայտնում, որ՝

«Մենք թոյլ ենք տալիս Էջմիածնի վանքի վերանորոգումը յանձնել անձեռնհաս մարդկանց, որոնք Թիֆլիսում նստած՝ այնտեղից են կարգադրութիւններ անում, գործը թողնելով ագէտ արհեստաւորներին»։

Պ. Գ. Բաշինջաղեան «Մշակի» 21-րդ համարում Շիրվանզադէի այդ նկատողութիւնը անուանում է «Անտեղի յարձակում», ապացուցելով որ Էջմիածնի տաճարի վերանորոգութեան յանձնաժողովը կազմված է «բարձրագոյն ցենզով մասնագէտների մի ստուար» խմբից՝ «ճարտարապետներից, նըկարիչներից և հնագէտներից»։

Այնուհետև «Մշակի» 23-րդ համարում տպագրվեց մեր երիտասարդ նկարիչ*) Մ. Սարեանի Մոսկվայից ուղարկված մի նամակը, որի մէջ նա խիստ քննութեան է ենթարկում յանձնաժողովի գործունէութիւնը, որ եթէ նա գործը այդպէս շարունակէ՝ «անշուշտ քայքայման գործը... մինչև վերջը կը տանի»։

Զուգենալով դեռևս մանել շինարարական յանձնաժողովի գործունէութեան դրական կամ բացասական կողմերի քննութեան մէջ, դեռ ևս սպասելով այդ յանձնաժողովի կամ նրա մի անդամի՝ պ. Բաշինջաղեանի պատասխանին, թոյլ ենք տալիս մեզ մի երկու խօսք ասելու։

Պ. Շիրվանզադէն եթէ յանձնաժողովին անձեռնհաս է համարում, պ. Բաշինջաղեանի պատասխանը՝ թէ յանձնաժողովը կազմված է դիպլօմաւորներից—բաւարար չէ։ Մէկը կարող է «բարձրագոյն ցենզով» ճարտարապետ լինել, նկարիչ-պէյզաժիստ կամ նկարիչ-կարրիկատուրիստ լինել, բայց մի հայկական հնագոյն եկեղեցու հարազատ վերանորոգութեան մէջ լինել անձեռնհաս։ Պ. Սարեանի մի քանի նկատողութիւնները դեռ մի փոքր մասն են կազմում յետագայի խիստ քննադատութեան։

Պ. Բաշինջաղեան շինարարական յանձնաժողովի հասցէին գովասանքներ արձանագրելու հետ եթէ յիշէր այդ յանձնաժողովի անդամների անունները, մենք կը տեսնէինք, որ նրանցից մեծ մասը ստորագի լինելով և այլ ճիւղի գեղարուեստագէտներ՝ մասնագէտ չեն իրանց ստանձնած գործին և ուրեմն կարող են լինել անձեռնհաս։

Հէնց միայն այն փաստը, որ հայ ճարտարապետութեան պատմական ու տեսական խնդիրներում եզակի դիրք ունեցող Թորոս Թորամանեանը, ինչպէս և պատմագէտ-նըկարիչ և ոճիլիստ-նկարիչ Վարդգէս Սուրէնեանը դուրս են մնացել այդ յանձնաժողովից, մի բացասական ապացոյց է։

Առ այժմ այսքան։ Գ. Լևոնեան

*) «Մշակում» սխալմամբ գրված է «սկուլպտոր»։

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Կիրակի, փետրվարի 2-ին, Ժողովրդական Տանը կայացաւ Թիֆլիսի Ժողովրդական Համալսարանի Ընկերութեան անդամների տարեկան ընդհանուր ժողովը, Ա. Երզնկեանի նախագահութեամբ և Դգերուաձէի քարտուղարութեամբ։

Ժողովի զբաղմունքի առարկաներն էին՝ վարչութեան 1912 թ. դրամական հաշիւների քննութիւնը և հաստատութիւնը, 1912—13 թ. գործունէութեան զեկուցումն և ապա վարչութեան անդամների լրացուցիչ ու վերահսկիչ մասնաժողովի նոր անդամների ընտրութիւն։

Ժողովականների մեծամասնութեան ցանկութեան համաձայն, սակայն, ընտրութիւններ այդ օրը տեղի չունեցան, այլ յետաձգվեցին հետևեալ ժողովին, որ կայանալու է առաջիկայ կիրակի, առաւօտեան ժամը 9-ին, նոյն Ժողովրդական Տանը։

Դրամական հաշիւները քննելուց և հաստատելուց յետոյ, ժողովը զբաղվեց վարչութեան գործունէութեան զեկուցման շուրջը բացված մտքերի փոխանակութեամբ, որ, պէտք է ասել, կրում էր բաւականին լուրջ բնաւորութիւն։

Թէ զեկուցումի և թէ վարչութեան անդամների տուած տեղեկութիւններից երևաց, որ վարչութեան գործունէութեան մէջ տեղի ունեցած բազմաթիւ պակասութիւններից շատերը գլխաւորապէս արդիւնք են այն բանի, որ ընտրված վարչութեան անդամների մեծամասնութիւնը անպարտաճանաչ է գտնվել դէպի իր ստանձնած պատասխանատու պաշտօնը, չէ յաճախել վարչական հերթական ժողովներին և իր բացակայութեամբ ոչ միայն ակտիվ մասնակցութիւն չէ ունեցել իր ստանձնած գործում, այլև մնացող անդամներին ևս զրկել է նախագծված շաւղով գործելու հնարաւորութիւնից՝ սիստեմատիկ կերպով դարձնելով վարչութեան սակաւամարդ ժողովները անկանօն, անդամների օրինաւոր թիւ չունենալու պատճառով...

Բ. Մկրտումեան

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԴԷՆԻՍՕՎԻ ԻՆՔՆԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

Ինքնասպան եղած Դէնիսօվի հոգեհանգիստը եղել է շատ հանդիսաւոր և բազմամարդ։

Հոգեհանգստին ներկայ են եղել Պետական Դումայի և Պետական Խորհրդի շատ անդամներ և պատգամաւորութիւններ կրթական հիմնարկութիւնների և ուսանողութեան կողմից։ Դագաղը ամբողջ սպէս ծածկված է եղել ծաղիկներով և պսակներով։

Զանազան քաղաքներից ստացվել են բազմաթիւ ցաւակցական հեռագիրներ։

Հոգեհանգստի ժամանակ տեղի ունեցան թեթև ընդհարումներ։ Լուսաւորութեան մինիստրութեան խորհրդի անդամ Պֆաֆիուս եկաւ հոգեհանգստին։ Դէնիսօվի մեծ որդի Իլիան, տեսնելով նրան, մօտեցաւ և խիստ ձևով խնդրեց հեռանալ։ Այդպէս վարվեց նա և գեներալի կին Սուխանօվայի հետ։ Իլիան այդ բանը բացատրում է նրանով, որ այդ երկուսը մեծ կապ ունեն իրանց ընտանիքում կատարված դրամայի հետ։

Վշտից ընկճված Դէնիսօվ-հայրը երկար խօսել է երկրորդ որդի Իլիայի հետ և աշխատել է համոզել նրան, որ նա ևս ինքնասպանութիւն չը գործէ։ Նոյն բանը արել են և հրաւիրված քահանաները։

Հանգուցեալ ուսանող Դէնիսօվը թողել է մի նամակ, որի մէջ գրում է.

«Թանգագին հայր, երբ դու այս նամակը կս բդաս, ես կենդանի չեմ լինի։ Դու կը հարցնես, թէ ինչն էր պատճառը իմ ինքնասպանութեան։ Այժմ էլ վախենալու կարիք չը կայ այդ ասելու։ Իմ մահվան պատճառը այն կինն է, որին ես դժբաղդութիւն ունեցայ իմ մայրը կոչելու։ Որքան էլ այդ ցաւալի լինի, պէտք է խոստովանեմ... Երեք շաբաթ մտածելուց յետոյ ես որոշեցի ինքնասպան լինել... Ես քեզ չեմ ուզում մեղադրել, հայր։ Այս նամակը ցոյց կը տայ քեզ, թէ ինչու ես այդպիսի վճիռ կայացրի։ Իմ մահով ես ուզում եմ փրկել իմ եղբօրը և մեր ողջ ընտանիքը... Գուցէ դու մտածես, թէ զզվել էի ապրելուց։ Այժմ ես գիտեմ, որ կեանքը շատ լաւ կողմեր ու գոյներ ունի. բայց ես թքել եմ այդ ամենի վրա։ Իմ մահը րօպէական յուզման արդիւնք չէ։ Ընդհակառակը, դա խորը մըտածված վճիռ է։ Միակ բանը նեղ դրութիւնից դուրս գալու համար, իմ վերջին խնդիրքն է, հայր. յիշիր երբեմն քո կենսուրախ որդի Նիկին, որը բացի անախորժութիւններից քեզ ոչինչ չէ արել»։

Այնուհետև Նիկօլայը խօսում է մօր վերջին տարիներս արտասահմանում և Ռուսաստանում կատարած արարքների մասին, առաջ է բերում նրա կեանքից մանրամասն տեղեկութիւններ և ցոյց է տալիս, թէ ինչպէս մայրը ջանում էր թունաւորել իր որդիներին, թէ ինչպէս նա կամենում էր ազատվել հօրից, այսինքն՝ ամուսնուց, և տէր դառնալ նրա կարողութեան ու կայքին։

Ասում են, որ երիտասարդ Դէնիսօվի մայրը այժմ գտնվում է Ջղային հիւանդների հիւանդանոցում։ Որդու ինքնասպանութեան լուրը ճնշող տպաւորութիւն է թողել նրա վրա։ Երկիւղ են կրում նրա բանականութիւնը կորցնելուց։

«Бирж. Вѣд.» թերթը տպել է սենսացիօն մերկացումներ այն մասին, թէ Դէնիսօվի կինը աշխատում էր հօրը կուեցնել որդիների հետ, ամուսնու ահագին կայքը տիրելու նպատակով, և վարում էր անառակ կեանք։ Փարիզում եղած ժամանակ նա այցելում էր ամենաստոր, ցած վայրերը և մասնակցում էր զանազան օրգիաների։ Վերջապէս Փարիզի ռուսական դեսպանատունը առաջարկում է նրան չարաշահել ամուսնու անունը և հեռանալ Փարիզից։ Նրա կապը բարձրաստիճան անձի հետ սկսվել է 1910 թւից։ Նա գիշերները անց էր կացնում վերջինիս տանը և բացակայութեան միջոցին էլ ընդունում էր նրա այցելութիւնը իր մօտ։ Ինքնասպան եղած որդին մի անգամ մօրը տեսնում է բարձրաստիճան անձի ննջարանում։

Դէնիսօվի որդիները իրանց մօրը մեղադրում են երկու մահափորձի մէջ՝ մեծ որդուն սպանելու և ամուսնուն թունաւորելու։ Ինքնասպան եղած ուսանող Դէնիսօվը իր թողած նամակում յայտնում է, թէ կը ցանկար, որ իր դիակը ընկած լինէր մօր և իրանց տան միջև, որպէսզի անհնար լինէր նրա վերադարձը իրանց ընտանիքի մէջ։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Ինքնասպան աշակերտ

Սամարղանդ, 28 յունվարի

Այսօր ժամը 12-ին պետական գիմնազիայի V դասարանի աշակերտ Ալէքսանդր Չեմլեանիցինը մեծ դասամիջոցին դուրս գալով գիմնազիայից՝ գնում է սարթի քաղաքը, բարձրանում Բեգխատան կոչված մզկիթի աշտարակի վրա և այնտեղից ինքն իրան ցած ձգում։ Աշտարակն ունի աւելի քան 50 արշին բարձրութիւն։ Փողոցը, ուր ընկել է նա, բազմամարդ լինելով, ականատեսներ շատ են եղել, որոնց պատմելով, գետին զարկվելուց յետոյ, գնդակի նման բարձրացել է մօտ մէկ արշին և կրկին ցած ընկել ու անմիջապէս վախճանվել։ Չը նայելով որ դէմքը, ճակատը ջարդվել է, բայց նրանից ոչ մի կաթիլ արիւն չէ հոսել. երևի դեռ ցած չընկած, նա մեռել է։ Նա թողել է մի թուղթ, որ «ոչ ոքի չը մեղադրեն»։ Նա 16—17 տարեկան էր և առաջադէմ աշակերտներից մէկը։ Պատճառը դեռ յայտնի չէ։ Ա. Ց. Մուրադեան

Ընտրական կեանքը Կարսում

Կարս, 29 յունվարի

Ամենայետընկած աւանները էլ ստացան քաղ. ինքնավարութիւն, բայց Կարսը դեռ ծառայում է ոստիկանութեան քմահաճոյքներին։ Դեկտ. ամսում քաղաքի ազգաբնակութեան մեծամասնութիւնը հաւաքվելով ոստիկանատանը՝ իր միջից ընտրեց 200 հոգի լիազօրներ։ Յունվարի 12-ին 200 լիազօրներից 169 հոգի հաւաքվելով ոստիկանատուն՝ գաղտնի քուէարկութեամբ առաջարկված 10 թեկնածուներից ընտրեցին դեպուտատներ Խ. Ամիրեանին, Ս. Տէր-Մելքիսեդեկեանին և յոյն Զառաֆովին։ Ընտրութիւնը կանոնաւոր և աջող անցաւ։ Ապագան ցոյց կը տայ նորընտիր դեպուտատների լաւ կամ վատ գործունէութիւնը։ Ընտրվածները դեռ հաստատված չեն։ Ժողովուրդը սպասում է նահանգապետի վճռին։

Մի ամիս առաջ ինքնասպանութիւն գործեց մի կին։ Ինքնասպանութեան շուրջը զանազան սաս-կօսներ են պտտվում. այդ պատճառով բանտարկել են կնոջ ամուսնուն։ Դեռ հարցը չէ պարզվել։

Յունվարի 7-ից օրերը գարնանային դարձան, սկսեց առատ անձրև և կաթեց հողէ կտուրները։ Անձրևից յետոյ սկսեցին սաստիկ ցրտեր ու սառնամանիքներ։ Քաղաքի մէջ ձիւն չը կայ։ Դաշտերում նոյնպէս շատ սակաւ է ձիւնը։

Ապրուստը սարսափելի թանգացել է։ Աղքատութիւնը քեասատութիւն է։ Վառելիքը հրէշաւոր գներով է ծախվում։ Ցորենը քանի գնում՝ կատաղում է։ Հարուստն էլ վառարանը աւելի է բորբոքում և հագնելիքը կրկնապատկում։ Իսկ ինչ անէ երեք-չորս որբերի տէր այրի լուացարարը։ Ի՞նչ անէ տասը ձան կերակրող աւարա Ադամը։ Սրանք

էլ միշտ կրկնում են իրանց պապերից աւանդ մնացած «Աստուած ողորմած է» բառերը և սպասում են գարնան գալուն։

Սարիբէկ Տէր-Մելքիսեդեկեան

—

Թուրք հասարակական գործչի մահը

Բագու, 28 յունվարի

Այսօր տեղիս թուրք հասարակութիւնը հողին յանձնեց իր գործիչներից մէկին, Իմրան Բեազըմովին։

Հանգուցեալը թուրքական «Նաջաթ» ընկ. հիմնադիրներից մէկն էր ու հասարակական բոլոր խաւերի գործիչ։

Թաղման յուղարկաւորութեան հանդէսին ներկայ էին բացի բազմաթիւ համակրողներից՝ նաև քաղ. ինքնավարութիւնը գլխաւորութեամբ քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ջ. Ցարութիւնեանի և Իբրահիմ-բէկ Հէյդարովի։ Ներկայ էին Հայոց Կուլտ. Միութեան, Թիւրք բարեգործ. «Նադժատ» ընկ., «Սաֆա» ընկ., պարսկական գաղութի ներկայացուցիչները, հիւպատոսը և այլն։

Թաղման տնօրինութիւնը իր վրա էր վերցրել «Նաջաթ» ընկերութիւնը։

Առաւօտեան, դին ուսների վրա տարան «Թազա-փիր» սրբատեղի մզկիթը, ուր մի շարք դամբանականներ խօսեցին բոլոր ընկերութիւնների թուրք ներկայացուցիչները և գերմանական խմբի ներկայացուցիչ դերասան Սարաբսկին և այլք, որոնք միաբերան յիշատակում էին հանգուցեալի եռանդը, որ միշտ կռւում էր մութ ոյժերի դէմ և կուլտուրա էր մտցնում ազգի բոլոր խաւերի մէջ։

Գերեզմանատուն տանելուց առաջ դին իջեցրին «Նաջաթ» ընկերութեան գրասենեակի առաջ, ուր ընկերութեան անունից ոգեւորված ճառ արտասանեց Կ. Բեազըմովը, որից շատերը արտասվեցին։

Ս. Գարագաշ

—

Կլուբի գործունէութեան շուրջը

Մեծ-Ղարաքիլիսա, 30 յունվ.

Տեղիս կլուբի աւագների խորհուրդը, շնորհիւ իր մի քանի բանիմաց և անշահասէր անդամների, մօտիկ անցեալի աններելի սխալները մոռացութեան տալու և իր ծանր մեղքերը քաւելու համար, այս տարի կարծես ձգտում է իր գործունէութեան տալ աւելի հասարակաարժէք և աւելի կրթական-կուլտուրական բնոյթ։ Աւելորդ չեմ համարում թւել այդ ուղղութեամբ կատարած գործերից մի քանիսը.

1) Այս տարի ընթերցարանը դրված է աւելի նորմալ պայմաններում։ Նկատվում է խնամք և կանոնաւոր հսկողութիւն։

2) Հիմք են դրել հարուստ գրադարանի։ Բերել են տալիս ռուս և հայ յայտնի գրողների բոլոր աշխատութիւնները։

3) Ստեղծել են հնարաւորութիւն, որ ժողովարանի գրադարանից, չնչին վճարով, ազատ օգտվեն և դրսեցիները (ոչ անդամներ)։ Այս որոշումը չափազանց տեղին և ժամանակին է, եթէ աչքի առաջ ունենանք, որ Մ.-Ղարաքիլիսան այն դժբաղդ գիւղաքաղաքներից է, որի բնակչութեան 95%-ը տարրական կրթութիւն ունենալով հանդերձ՝ դեռ մինչև օրս, արտաքին ու ներքին խոչընդոտների շնորհիւ, չունի հասարակական գրադարան-ընթերցարան։

4) Աւագների խորհուրդը սկզբունքով ընդունել է մանկական ակումբ ունենալու կարևորութիւնը։

Երևի առաջիկայ սէզօնին անպայման կը բացվի այդ ցանկալի հիմնարկութիւնը։

Նախանգապետը դեռ ևս չի հաստատել կ. Հ. Բար. Ընկ. տեղական ճիւղը։ Մ. Դ.

—

Դարձեալ մի նոր գիւտ

Հին-Նախիջևան, 25 յունվարի

«Մշակի» № 16-ից արդէն յայտնի է, որ Սիօն վարդ.-ին աջողվել է մի «նոր Ջիօկոնդա» գտնել Հին-Նախիջևանում։

Բայց ահա ձեզ և մի ուրիշ նորութիւն։

Երբ տարածվեց այդ պատկերի պատմութիւնը, մի պառաւ կին՝ Նուբար անունով՝ հրապարակ է հանում նոյնպէս մի շատ հետաքրքրական և հազուագիւտ պատկեր—աւելի ընտիր, քան ինչ որ գտել է հայր Սիօնը—և յանձնում հայր-սուրբին ի պահպանութիւն։ Վերջինս հրաւիրել է մի քանի նկարիչներ, որոնց մէջ է մի յայտնի նկարչուհի, որ իր ճանապարհորդութեան միջոցին ժամանակաւորապէս մեզ մօտ է գտնվում։ Ըստ այդ նկարիչների ցուցմունքի, պառաւ Նուբարի յայտնագործած նկարը ճանաչվում է ոչ պակաս վրձինի գործ, քան թէ Լէօնարդօ-դա-Վինչիի, Կարէջիօյի կամ նոյնիսկ Ռաֆայէլի։

Երևի գեղարուեստագէտների ուշադրութիւնից չը պէտք է վրիպեն այս հռչակված հազուագիւտ նկարները, որոնք գտնվում են Սիօն վարդ.-ի մօտ։

Ալ. Պարղեան

ԵՐԿՈՒ ՀԱԿԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

—

Գետաշէն գիւղի հասարակութիւնը տասը ամիս սրանից առաջ հաշւետուներ է ընտրում, որ հին տանուտէր Կոլի Մալումեանի երկու տարվայ հաշիւը քննեն, պարզեն և մաքրեն։

Մեր պատուելի հաշւետուները, ՚նը գիտենք ինչից հարկադրված, ամբողջ տասը ամիս, եթէ աւել չասեմ, տնքտնքալուց յետոյ վերջապէս յունվար ամսիս 18-ին ժողովրդին ներկայացնում են իրանց կատարած գործի հետևանքը։ Այդ հաշւետուների բացատրութեամբ՝ Կոլի խւզբաշին երկու տարվայ ընթացքում հասարակութեան փողերից մաքրազարդում է 900 ր.։ Ժողովուրդը, թեր ու դէմ վիճաբանելուց յետոյ, մարդասիրաբար վերաբերվելով դէպի իր անարժան գործավարի ցոյց տուած անիրաւ, անհաւատարիմ ծառայութիւնը, պահանջում է նրանից միայն 200 ր. և տանում, իսկ մնացեալ 700 ր. ներում։ Իսկ Կոլի խւզբաշին Աստուծուն փառք տալով գոհ է մնում։

Ցաջորդ կիրակի օրը, յունվ. 19-ին, նոյն հաշւետուները ժողովրդին զեկուցանում են, որ տանուտէր Սարգիս Սարգսեանի մի տարվայ հաշիւը ևս քննել, պարզել են։ Հաշւետուները ժողովրդին բացատրում են, որ Սարգիս խւզբաշու հաշիւը մանրազնին քննութեամբ գտան մաքուր, անբիծ և վեր ամեն մի կասկածանքից։ Ժողովուրդը, լսելով հաշւետուներից տանուտէրի տուած հաշւի առիթով այդպիսի տեղեկութիւն, իր հաւատարիմ պաշտօնավար խւզբաշուն շնորհակալութիւն է յայտնում և ի նշան խրախուսանքի 200 րուբլի պարգևում։

Անհաւասիկ երկու իրար դէմ-դէմի կանգնած գործակատար տանուտէրների հակապատկերները։ Ո՞վ է գիւղի տունը քանդողը կամ շինողը. նրա տանուտէրը և սրան շրջապատող արբանեակներ քեառխուդաները իրանց լաւ կամ վատ յատկութիւններով։ Բայց գիտե՞ք, ընթերցողներ, թէ մեր գիւղական կեանքի խաւար հօրիզօնում որքան Կոլիներ կան։

Ժողովուրդը մեծահոգի է, ժողովուրդը ներողամիտ է. նա մէկի սխրագործութիւնը մեծահոգութեամբ, թէև արհամարհանքի ժպիտով, ներում է, իսկ միւսի արժանիքը ըստ արժանոյն գնահատելով՝ խրախուսում վարձատրութեամբ։

Մի քանիսը գուցէ կառարկեն, թէ չարագործին պատիժ է հարկաւոր. սակայն ժողովրդի փիլիսոփայութիւնը այլ կերպ է դատում. Նա բարոյական ապտակներով է մարդկանց առաջնորդում։

Մենք խորապէս գնահատում ենք ժողովրդի հոգեբանութիւնը. նա գիտակցաբար և չարիքը վեհանձնաբար ներել գիտէ և գիտակցաբար արժանաւորին խրախուսել... Նշանակութիւն ունեցող պոչաւոր-աստղերը հագիւ են երևում գիւղի երկնակամարի վրա։ Գետաշէնցի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Կիրակի, փետրվարի 2-ին, տեղի ունեցաւ Աբիսողոմ Ցովհաննիսեանի յուղարկաւորութիւնը և թաղումը։ Մարմնի փոխադրութիւնը Զուբալովի անկելանոցից մինչև Մողնու եկեղեցին կատարվեց բաւական մեծ թւով հասարակութեան ուղեկցութեամբ, որի մէջ սակայն նկատելի էր Հայոց Ուսուցչ. Միութեան, Ներսիսեան և Գայիանեան դպրոցների հոգաբարձական ու մանկավարժական մարմինների անդամների, ինչպէս և Հայ Գրողների Ընկերութեան ներկայացուցիչների բացակայութիւնը։ Այս առիթով մենք ստացել ենք մի նամակ, որով մի պարոն՝ Գ. Ց. իր արդարացի զայրոյթն է արտայայտում այն մասին, որ Հայ Գրողների Ընկերութեան երեկոյթին, հինգշաբթի, յունվարի 30-ին, երբ յայտնվեց Աբ. Ցովհաննիսեանի մահը, ժողովը թէև յոտնկայս յարգեց նրա յիշատակը, բայց յետոյ թոյլ տուեց, որ դասախօսութիւնից յետոյ սկսվեն զանազան տեսակի պարեր սազանդարների նւագակցութեամբ։ «Մահը ուրախութիւն էր պատճառել հայ գրողներին», բացագանչում է բողոքողը։ Ի հարկէ, վարչութիւնը չը պէտք է թոյլ տար այդպիսի անվայել վարմունք։

◆ Ժողովրդական Համալսարանի Ընկերութեան վարչութիւնը գրաւոր կերպով դիմել էր Թիֆլիսում զանազան հիմնարկութիւնների՝ Ընկերութեան օգտին իրանց միջոցներից յատկացնել որոշ գումար։ Որպէս պատասխան այդ դիմումների առևտրաարդիւնաբերական ծառայողների կլուբի վարչութիւնից ստացվել է 50 րուբլի ժողովրդական համալսարանի օգտին։

◆ Կիրակի, փետրվարի 9-ին, Հասարակական ակումբում երդ.-հաւ. Գ. Մ. Դօլուխանեան կը կարդայ ռեֆերատ ժամուլի նոր օրինագծի մասին։ Ռեֆերատից յետոյ տեղի կունենայ վիճայց։ Այդ երեկոյ կը հրաւիրվեն տեղական լրագիրների բոլոր խմբագրութիւնների ներկայացուցիչները։

◆ Մօտ ժամանակներս Պետերբուրգում կը կայանայ միջվարչական խորհրդակցութիւն՝ արդարադատութեան մինիստրի օգնական հօֆմէյստեր Վերեօվկինի նախագահութեամբ, որը քննելու է Կովկասի կոզակների շրջանի դատարանների կարգաւորման նախագիծը։ Փոխարքայի կողմից նշանակված են այդ խորհրդակցութեանը մասնակցելու Պետական Խորհրդի ստատսսեկրետար Գ. Գ. Եւանգուլեան, մինիստրների խորհրդի դիւանատան կառավարիչ կամերհէր Նիկիտին և փոխարքայի առանձին յանձնարարութիւնների պաշտօնեայ Ա. Ե. Սարեմբեցկի։

◆ Գարեգին վարդապետը իր կորուստը գտնելուց յետոյ՝ երէկ ճանապարհ ընկաւ Եւրօպա իր գտնազարդ մինիատիւրները տպագրել տալու համար։ Ճանապարհին մտադիր է դասախօսութիւններ կարդալ Բագու, Նոր-Նախիջևան, Մօսկվա քաղաքներում։

◆ Այս տարվայ աշնանը, փոխարքայի թոյլտւութեամբ Բագւում կազմակերպվելու է գիւղատնտեսական և տնայնագործական ցուցահանդէս, որի ծախքը հաշւում են 48 հազար րուբլի։ Այդ ծախքի մի մասը յատկացվելու է Անդրկովկասի շրջանի զեմստվայի միջոցներից և հողային դեպարտամենտի գանձարանից։ Ցուցահանդէսի ծրագիրը բաւական ընդարձակ է. Նա ընդգրկում է գիւղատնտեսական գրեթէ բոլոր ճիւղերը, ինչպէս օրինակ՝ այգեգործական, բամբակագործական, գինեգործական, մեղուաբուծական և այլն։

◆ Մեզ հաղորդում են, որ սխալ է այն տեղեկութիւնը, թէ բժ. Կարապետ Ստեփանեանը յետ է վերցրել իր թեկնածութիւնը քաղաքային վարչութեան անդամութիւնից։

◆ Ա. Ս. Գրիբօէդովի մահվան 85-ամեակի առիթով, նրա յիշատակը յաւերժացնելու համար, քաղ. վարչութեան ուսումնարանական յանձնաժողովը որոշել է Գրիբօէդովի անունով երեք նոր քաղաքային դպրոցներ բանալ՝ ռուսական, հայկական և վրացական։ Ամենից առաջ Նախալովկայում բացվելու է ռուսական դպրոց։

◆ Փետրվարի 2-ին կայացաւ Թիֆլիսի զաւառի ազնուականների ժողովը՝ ազնուականութեան պարագլուխ ընտրելու համար։ Քուէարկվեցին գեներալ-մայոր Վ. Դ. Գաբայեվ, իշխ. Լ. Լ. Մուգալով և իշխ. Մ. Ա. Սումբաթով։ Պարագլուխ ընտրվեց իշխան Սումբաթովը, նրան օգնական՝ իշխ. Դ. Ե. Կոբուլով։

◆ Քաղ. վարչութիւնը հարց է յարուցել դումայում, որպէսզի տեղական բանկերից մէկում 30,000 ր. փոխառութիւն կնքվի լոմբարդի միջոցները աւելացնելու համար։

◆ Պոլիտեխնիկումի կառուցման կոմիտէի մէջ են մտնում, փոխարքայի կարգադրութեամբ, քաղ. վարչութեան անդամներ Գ. Դ. Ժուրուլի և Մ. Ն. Աթաբէգեան։

◆ Երրորդ քաղաքամասի պրիստաւի օգնական Արտաշէս Տէր-Մարտիրոսեանը նշանակված է պրիստաւ 9-րդ քաղաքամասում։

◆ Մսի սակագինը այժմ կազմված է այսպէս։ Տաւարի մսի ֆունտը 14 կոպէկ, ոչխարինը 17 կ., խոզինը (կաշւով) 13 կ., առանց կաշւի 14 կ., գոմէշինը 9 կ.։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Անցած յունվարի 31-ին սանիտարական յանձնաժողովը դիտելով Մուխրանեան փողոցի № 2 տան «Սեմէյնիէ նոմերա», Պուշկինեան փող. «Ցենտրալնիե նոմերա» և «Եւրօպա», Սերեբրեանայա փող. «Ռալտա» հիւրանոցները՝ արձանագրութիւն է կազմել նրանց մէջ տիրող զանազան կեղտոտութիւնների մասին և այդ կեղտոտութիւնները հեռացնելու համար մի շաբաթ ժամանակ է տրված։

◆ Փետրվարի 1-ին շուրջկալի ժամանակ ոստիկանութիւնը զանազան քաղաքամասերում ձերբակալել է 51 մարդ։

◆ Փետրվարի 2-ին պարսկահպատակներ Մահմէդ Մահմէդ-օղլի և Մի Ֆարաջի-օղլի միմեանց հետ վէճի բռնված ժամանակ՝ վերջինս ծանր վէրք ստացաւ։ Նա տարվեց Միքայէլեան հիւանդանոց։ Նրա կեանքին վտանգ է սպառնում։ Ցանցաւորը ձերբակալված է։

◆ Նոյն օրը, Թիֆլիսի բնակչուհի Ելիզաւետա Շախկալօվան վառարանը վառելու միջոցին այրուածքներ ստացաւ և ուշաթափ դրութեան մէջ տարվեց Միքայէլեան հիւանդանոց, բայց ճանապարհին վախճանվեց։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂ ԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Օպերա

Կիրակի, փետրվարի 2-ին, օպերային երգեցիկ խմբի ղեկավար Վ. Կորչօնի բենեֆիսին օպերային խումբը խաղաց—առաջին անգամը այս սէզօնին—Վերդիի «Օթելլօ» օպերան։

Համանուն դերի մէջ հանդէս եկաւ Լազարեվ, որը, պէտք է ասենք, բարեխղճօրէն կատարեց իր սոսանձնած դրամատիկական պատասխանատու պարտիան թէ ձայնական և թէ, մասամբ, խաղի կողմից թէև իր փոքր կազմուածքով ու արտաքինով Օթելլօյի սովորական ազդեցիկ տիպը ներկայացնելու և ամբողջական տպաւորութիւնը գործելու անկարող եղաւ։

Գեղատեսիլ Դեզդեմօնա էր տ. Սարանչէվա։ Բաւական ազդեցիկ ու սրտայոյզ էր տազանդաւոր երգչուհու կատարումը 4-րդ և վերջին գործողութեան ընթացքում, Դեզդեմօնայի մահվանից առաջ կատարվող յաւսակտոււր արիայի և մելամաղձոտ աղօթքի ժամանակ։ Իբրև վարձատրութիւն ստացած ուժեղ տպաւորութեան՝ հասարակութիւնը իր սիրելի երգչուհուն վարձատրեց երկարատև ծափահարութիւններով և օվացիաներով։

Գոհացուցիչ էր, ձայնական կողմից, Բորբով՝ Եագօյի դերում։ Գունատ էին երգչի խաղը և Եագօյի դերակատարից պահանջվող հարուստ միմիկան։

Անհամապատասխան Կասսիօ էր Իւչենկով։ Նոյնը և Լարինա՝ Եագօյի կնոջ դերում։

Օպերայի ընդհանուր երաժշտական մասը թոյլ է, անորոշ, մանաւանդ վերջին գործողութեան ընթացքում։

Բենեֆիցիանտ Կորչօն ստացաւ մի ծաղկեկողով և թանգարժէք ընծաներ։

Թատրոնը լի էր հասարակութեամբ։

X.

ՄԱՄՈՒԼ

Գէորգեան ճեմարանի աշակերտների դասադուլի մասին Էջմիածնից հետևեալ թղթակցութիւնն է տպված «Баку» թերթի մէջ, որ բաւական ճիշդ է նկարագրում իրերի դրութիւնը։

Խօսելով դասադուլի դադարման մասին՝ նամակագիրն ասում է.

Էջմիածինն այդ դասադուլը դադարեցնելու գործում մեծապէս պարտական է Երևանի փոխ-թեմակալ Խորէն եպ.-ին, որ երկար յորդորներից և քարոզներից յետոյ կարողացաւ համոզել աշակերտներին դպրոցական դասադուլը դադարեցնելու անհրաժեշտութեան մէջ։ Առ այժմ հանդարտվել են նաև ճեմարանի ուսուցիչները, որոնք յուզվում էին աշակերտներից ոչ պակաս։ Կռիւը, երկպառակութիւնները, խմբական բաժանումները դարձել են առ հասարակ ճեմարանի քրոնիկական և մշտական չարիք։ Այդ կռիւը ևս առաւել ցաւալի է, որովհետև նրա աղբիւրը ոչ թէ սկզբունքներն են, այլ անձնական հաշիւներ, պատրուակներ և ինտրիգներ։ Այդ կռիւը յայտնվում է միշտ ճեմարանում իբրև նպատակ և բռնկվում է միշտ՝ ամեն տեսակ հանգամանքներում։ Պէտք է շեշտել, որ այդ չարիքը, որ աւելի զարգացած է Էջմիածնի ճեմարանում, այս կամ այն չափով յատուկ է առ հասարակ ամեն մի հայկական դպրոցի։ Իւրաքանչիւր անձ, որ այսպէս կամ այնպէս ծանօթ է հայկական դպրոցի հետ, լաւ գիտէ, թէ հազւագիւտ է մեր մէջ այն դպրոցը, որի մանկավարժական մարմինը ազատ է խաղաղութեամբ, բարեկամութեան ու համերաշխութեան մէջ՝ յօգուտ դպրոցի և մատաղ սերնդի լուսաւորութեան։ Եռանդը, կամքը, սէրը, թարմ ոյժերը յաճախ գործ են դրվում ապարդիւն վէճերի, կռիւների և ինտրիգների վրա։ Վնասվում է և ուսուցչութիւնը, բայց ամենից շատ՝ դպրոցը։ Դրա դէմ պէտք է կռւել, բայց անկասկած՝ կռւողը պէտք է լինի ամենից առաջ մեր ուսուցչութիւնը։ Ես կարծում եմ, որ երկպառակութիւններն ուսուցիչների ընտանիքում՝ վատ բարոյական և մտաւոր կերպարանքի նշան է, որովհետև այդ երկպառակութիւնները նկատվում են ամեն տեղ և ամեն ժամանակ. իսկ նրանք տեղի չեն ունենայ, եթէ զարգացած լինի գիտակցութիւնն այն գործի սրբութեան մասին, որին ծառայում է ուսուցիչը։

Այս նկարագրութիւնը միանգամայն հերքում է այն սխալ կարծիքը, որ ոմանք յայտնում են, թէ ինչու «Մշակը»—որ առաջ պաշտպանում էր ճեմարանի աշակերտներին, երբ սա գտնվում էր պահպանողականների ձեռքում—այժմ պախարակում է ուսանողների դասադուլը։ Որովհետև այժմ պայքարը ոչ թէ սկզբունքների, ուղղութեան մասին է, այլ արդիւնք է լոկ անձնական ինտրիգների, միևնոյն ժամանակ մի ռէակցիօնական շարժում է։ Վերջին հանգամանքի պերճախօս ապացոյցն այն է, որ Բագրատ եպ.-ի դէմ սկսված արշաւանքին և դասադուլը խրախուսողներին միացել են նաև Էջմիածնի պահպանողական և ռէակցիօնական տարրերը, այն տարրերը, որոնց դէմ «Մշակը» կռիւ էր մղում ութսունական թւականներին։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 2 փետրվարի

Ցայտնում եմ իմ բարեկամներին և գործիս համակրողներին, թէ փետրվարի 1-ին ստացել եմ իմ կորուստը յրիւ։ Խոստացված վարձատրութիւնը վճարելով հանդերձ՝ յայտնում եմ խորին շնորհակալութիւնս արկղը գտնողին։

Ջերմ շնորհակալութիւն նաև «Մշակի», «Հորիզոնի», «Արփիի» և «Тифл. Листокъ»-ի խմբագրութիւններին, յայտարարութիւններս ձրի տպագրելու կամ իրանց յորդորների համար, որ կորուստս գտնողներն ինձ հասցնեն։

Երախտապարտ եմ գերապատիւ տէր Մեսրոպ եպիսկոպոսին՝ պաշտօնական անձանց և հաստատութիւնների դիմելու մէջ ցոյց տուած աջակցութեան, իսկ պ. պ. Ս. Ե. Տակայշվիլիին և Մ. Բերբերեանին՝ վրաց և ռուսաց թերթերում լուրեր կամ յայտարարութիւններ տպելուն համար։

Գարեգին վարդապետ

—

Թիֆլիս, 30 յունվարի

Խնդրում եմ բարեհաճէք երկտող գրութեանս տեղ տալու «Մշակի» մօտակայ համարներից մէկում, պարզելու և վերացնելու այն բոլոր սաէ-կօսէները, որը մի քանի պարոններ գործ են ածել իմ հասցէին և որի համար առիթը ծառայեցրել են Հավլաբարի հասարակական ժողովարանի աւագների ընտրութիւնը։

Ընդհանուր ժողովից քուէատուփերին հսկելու համար ի միջի այլոց ընտրված էի և ես. ինձ յանձնված էր երեք տուփ, ինչպէս և միւսներին երեք կամ չորս. ընտրութեան հետևանքից յետոյ չընտրվողներից Տէր-Վարդանեանը և մի քանիսը թոյլ են տուել իրանց տարածելու, որպէս թէ ամեն մի մօտեցող քուէարկողի ես ասել եմ՝ «Տէր-Վարդանեանին սև գցէք»։

Պատիւ ունեմ յայտնելու յարգելի պարոններին, որ ես դէպի պ. Տէր-Վարդանեանը միշտ յարգանքով եմ վերաբերվել և վերաբերվում. թէ ինչու են աշխատում թշնամացնել պարոնին ինձ հետ այդ իրանց գործն է, բայց այնքան փոքրանալ, որ բերել անձնական հաշիւները կցել մի հասարակական գործի հետ, այդ առ նուազը անբարեխղճութիւն է։

Բացարձակ յայտնում եմ, որ ես ոչ մի քուէարկողի ոչ մի խօսք չեմ արտասանել սևի կամ սպիտակի մասին՝ բացի տուփերի վրա գրված ազգանունները յիշեցնելուց։ Բացի այդ՝ 84 ընտրողներից հազիւ 8 10-ը քուէարկել էին, երբ նախագահը մ. տեցաւ իմ շարքում հսկող Բ. Ցարութիւնեանին (ինչ-որ մի փոքր անկարգապահութեան համար), փոխեց իմ տեղը, իսկ ինձ՝ նրա տեղը։ Ուրեմն, Տէր-Վարդանեանի տուփը իմ հսկելու ժամանակ մօտ 8—10 հոգի են քուէարկել։ Ես նրանց չեմ յիշում, բայց թող նրանցից թէկուզ մէկը ասի, որ ես թոյլ եմ տուել ինձ մի այդպիսի անվայել վարմունք, այդ դէպքում իրաւունք ունեն պարոնները իմ դէմ մարդիկ լարելու և ինձ անուանելու անբարեխիղճ և այլն։

Աւելորդ չեմ համարում յայտնելու նաև, որ այդ տեսակ տգեղ վարմունք ես չէի կարող ինձ թոյլ տալ՝ նախ նրա համար, որ դէպի Տէր-Վարդանեանը միշտ յարգանքով եմ վերաբերվել և ոչ մի անձնական թշնամութիւն չեմ ունեցել դէպի նա, երկրորդ՝ որ ոչ մի օպպօզիցիա չէ եղել, որ ես էլ պատկանէի այդ օպպօզիցիային, երրորդ՝ որ մտքովս էլ չէ անցել իմ քուէատուփս դնելու, ինչպէս այդ տարածել են, թէև ինձ առաջարկութիւն եղել է թէ մասնաւորապէս և թէ ընդհանուր ժողովում, որը կատեգօրիկ կերպով մերժվել է իմ կողմից։

Աղ. Եղիզարեան

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Թիֆլիս, 30 յունվարի

Թիֆլիսի որբ և չքաւոր հայ երեխաներին օգնող «Լոյս» Ընկերութեան վարչութիւնը Ծննդեան տօների առիթով ստացաւ՝ պ. պ. Աւան-Իւզբաշեանից 40 ր., իշխան Բորիս Արղութեան-Երկայնաբազուկից 25 ր., Ցովհաննէս Մուղդուսեանից 20 ր., Ա. Մելիք-Ազարեանից 10 ր., Մնացական Խունանցից 10 ր., Հ. Մելիքեանից 10 ր., Մկրտիչ Քալանթարեանից 10 ր., տիկին Անժան Մարութեանից 5 ր., Տիգրան Ղաֆիաճեանից 5 ր. և բժ. Մ. Մկրտչեանից 3 ր., որի համար և վարչութիւնը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը։

Նախագահ վարչութեան՝

Ա. Աւագեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՒԼԹԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԷՆ

—

Նոր լրագիր մը.—Իթթիհատը կը գործէ.—Բաժանեալ մը տերեւցնել.—Ընտրական կառակերպութիւն.—Ազգ. ժողովի խայտառակութիւնները.—Վահան Թէքէեան ներկայացուցիչ։

Կ. Պօլիս, 24 յունուար

Կ. Պօլսոյ մէջ յունուար 5-էն ի վեր հրատարակուիլ սկսաւ «Բանբեր» անուն օրաթերթ մը։

Այս լրագիրը յանկարծական կերպով ծընաւ։ Ձեռնարկը լուրջ հիմ մը չունի։ Ասոր գլուխ կանգնողներն ալ ասպարէզին մարդիկը չեն։ Այս նոր թերթը կարծես թէ որոշ նպատակով մը երևան եկած է և այդ դերը կատարելէն յետոյ՝ հաւանական չէ, որ տևականօրէն յարատևէ։

Թերթին կցորդուած անունները ալ հաւաքելի անուններ չեն։ Սկզբունքէ և որոշ նկարագրէ զուրկ մարդոց անուններն են, որ խառնուած են այս ձեռնարկին։

Թերթին ծնունդն ալ պղտոր ակ մը ցոյց կուտայ։ Տպագրական վերջին օրէնքին համաձայն՝ իւրաքանչիւր նոր թերթի հրատարակութեան համար պարտաւորիչ է 500 ոսկի երաշխաւորութեան գումար մը ձգել կայսեր. բանքան։ Այս շատ սեղմիչ պայմանը լրացուցուած չէ, կըսուի, «Բանբերի» համար, Իթթիհադին բարեհաճութեամբ, որ հայերէն օրգան մը ունենալ կարևոր դատած է՝ ընտրական խնդրոյն մէջ հայերը երկպառակելու համար։

Այս պղտոր ակն ալ աւելի տղմուտ վիճակի մը կը վերածէ թերթին արտօնատէրը՝ Հրաչեայ Տէր-Ներսէսեան, Օրմանեանի պատրիարքութեան ատեն իր կաշառակերութեամբ և շահատակութիւններով հռչակուած գործակալ Տիգրան Տէր-Ներսէսեանի որդին, որ իր մէկ ուրիշ եղբօրը հետ տպարան կը վարէ։

Այս պարոնը—ինչպէս հին րէժիմի բազմաթիւ երկրպագուները—նոր րէժիմին մէջ ճարտարութիւնը ունեցած է անմիջապէս իր առագաստը պարզելու հովին ուղղութեամբ և թիւրքական անուն մը վերադիր առնելով սողոսկելու Իթթիհատական կազմակերպութեան մէջ։

Գալով թերթին խմբագրութեան, անոր գլուխը կը գտնուի Երուանդ Թօլայեան, Կ. Պօլսոյ խեղկատակ զավրօշը, որուն համար ամեն խեղկատակութիւն ներուած ըլլալով, անշուշտ շատ չպիտի տեւնուի խմբագրապետի ալ դիմակը։ Գավրօշի համար չէ կարելի ըսել թէ ուղղակի Իթթիհադէն վարձուած է, այլ Տէր-Ներսէսեանի կողմէ անիկա նախընտրուած է իբր Դաշնակցութեան դէմ կատաղի պայքարի մը երբեմնի ղեկավարը։

Իսկ այս թերթին երևան գալուն բուն հեղինակը կը նկատուի կասկածելի ընթացքով երիտասարդ մը, որ իբր լրագրող ամեն կողմ սպրդելու և ամեն ծակուծուկ մտնելու մասնագիտութիւնը ունի և շատերու կողմէ լուրջ կասկածներ հրաւիրած է իր վրայ, թէ Իթթիհադին կազմակերպած գաղտնի ոստիկանութեան հետ մօտէն կամ հեռուէն յարաբերութիւն ունի։

Այս թերթին կաշխատակցին նաև մի քանի՝ միւս թերթերու մէջ տեղի կուռան չգտնող լրագրողներ և յօդուածագիրներ։ Ցայտնի անուն մը չկայ անոնց մէջ։ Հեռուէն որչափ կարելի է գուշակել՝ այս թերթը որքան որ ի հաշիւ Իթթիհադին շահերուն պաշտպանութեան կը հրատարակուի, սակայն նոյնքան ալ անձնուէր կ'ըլլայ Օրմանեան ս.-ի, որ հեռուէն կը հովանաւորէ այս թերթը, մասնաւոր լուրերով, յօդուածներ և գաղափարներ ներշնչելով և թելադրութիւններ ընելով, ի փոխարէն իրեն շռայլուած գովեստներու, որոնց մենք կը կարծենք թէ պէտք չունի։

[illegible]

Կատարուածը ընտրութիւն չէ, այլ պարզապէս ձեւակերպութիւն մը։

Քուէտուփերուն մէջ քուէ ձգելու համար պատահաբար կամ դիպուածաբար մօտեցող անձերու ձեռք կը դրուի գրուած պատրաստ ցուցակներ, որոնք տուփերուն մէջ կը նետուին, շատ անգամ առանց թոյլ տալու, որ քուէարկուն գէթ մէկ անգամ կարդայ և հասկնայ թէ որոնց կուտայ իր քուէն։

Հրեայ մը—սրամիտ՝ ինչպէս իր բոլոր ցեղակիցները—պատահաբար քուէտուփի մը քով կը գտնուի և ակամայ կը մասնակցի քուէարկութեան։ Երբ իր քուէն տուփէն ներս կը նետուի, կը դառնայ ծիծաղով մը կը հարցնէ, թէ «աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար, որ առանց իր տուփին քով գալուն սպասելու, իր բացակայութեանն իսկ իր քուէն տային և զինքը չձանձրացնէին»։

Այնքան անտարբերութիւն կայ, որ տեղ-տեղ նոյնիսկ քուէտուփին քով ոչ ոք կը մօտենայ, և ոստիկաններ աջին-ձախին կ'իյնան՝ մի քանի մարդ ժողովելու համար։

Ահա ձեզի սահմանադրական ընտրութեանց օրինակը։

Մենք կը խնդանք ասոնց վրայ, սակայն մենք ալ աւելի նախանձելի դիրքի մը մէջ չենք։ Հակառակ անոր, որ 50 տարի է՝ որ սահմանադրական ենք, տակաւին ժողովի մը մէջ ոչ նստելու, ոչ վարուելու և ոչ վիճաբանելու ձեւը գիտենք։

Վերջին ազգային ժողովին մէջ դարձեալ պատահեցան խայտառակ վէճեր ու ամօթալի չփոթութիւններ, ծեծկուուք և հայհոյութիւն։

Շահրիկեան՝ անհիմն ըսի-ըսաներու վրայ հիմնուած՝ պատրիարքը ամբաստանեց։ Հմայեակ Արամեանց ընդմիջեց և պահանջեց, որ ամբաստանութիւնը գրաւոր ըլլայ։ Հազիւ թէ մի քանի բառ արտասանած էր, երբ Զարդարեան՝ գրագէտ մարդու մը անվայել և թուլաբաշիներու միայն պատիւ բերող բերնի անմաքրութեամբ մը՝ առաջին բառէն սրիկայ կոչելով կը յարձակի Արամեանցի վրայ։

Բոլոր հնչակեան երեսփոխանները կը խոյանան դէպի ձախակողմ, և դաշնակցականները դէպի աջակողմ։

Զարդարեան աթոռ մը կուզէ նետել Զաքարեանի վրայ, Զաքարեան կաղամարը թռցնել կուզէ Զարդարեանի գլխուն, և ամբողջ ժողովը տակն ու վրայ կըլլայ։

Ներսէս Օհանեան և Միհրդատ Հայկազն հազիւ կարող կըլլան զսպել մարտական ոյժերը, որոնք ստուարացած էին ունկնդիրներու մէջ գտնուող երկու կուսակցութեանց պատկանող դատարկապորտ հետեւողներով։ Ասոնցմէ մանաւանդ Տրդատ անուն դաշնակցական մը խոյացաւ ժողովատեղի և իր հովանոցով կը սպառնար պաշտպանել դաշնակցական շէֆերը, որոնք անշուշտ հպարտ էին այսպէս իրենց կողքին ունենալով ոչ-խարամիտ ապուշներ, որոնք իրենց աննեբելի ու բառին բովանդակ նշանակութեամբ դատապարտելի արարքներն ալ կը պաշտպանէին։

Ռ. Զարդարեան ինչու այդքան աժան կը ծախէ այդ «սրիկայ» ածականը, զոր այդքան շատ կը գործածէ։ Ականջի թէ լեզուի վարժութիւն։

Մանաւանդ մամնաւորապէս Արամեանցի ձայնը շատ կը ջղայնացնէ Զարդարեանը, որ կերեւայ թէ տակաւին չէ մոռցած «Երիտասարդ Հայաստանի» և «Կոհակի» մէջ գրուածներուն պոչին ցաւը։

Սակայն նախատելը յաղթանակ մը չապահովեր, և Զարդարեան աւելի լաւ կընէ, եթէ զգուշանայ գործածելէ այնպիսի բառեր, որոնցմէ աւելի ծանրերը երբեմն իրեն դէմ գործածեցին ուրիշներ—և ապացուցանելու ու հաստատելու խոստումով—և ինքը չկըրցաւ ճակատաբաց վեր կենալ և ընդունիլ առաջարկուած առեւանները։

Ասանկ անցեալ մը ունենալէ յետոյ, շիտակը, ամէն մարդու գործ չէ ի դէպս ու յանդէպս աս ու ան սրիկայ կոչելը։

Ասիկա անլուր թուփէ մըն է։

Նոյնքան զօրաւոր թուփէ մը ունենալ կը թուի ազգ. ժողովը իր հաւաքականութեան մէջ առաջ տանելով Երուսաղէմի խնդրոյն համար իր ձեռք առած միջոցները, երբ մէկ կողմէն ճարպիկ միաբանները էջմիածնայ խողովակալ և միւս կողմէն կառավարական միջոցներով ջուրը պղտորել կուզեն։

Վերջերս տրամադրութիւն կար Օրմանեան սրբազանը ղրկելու Երուսաղէմ, իբր ներկայացուցիչ ազգ. ժողովի, սակայն Օրմանեան սրբազան ազգ. ժողովէն խմբագրուած կանոնագրին դէմ արտայայտուած ըլլալով՝ շատեր զինքը ընտրելու գաղափարէն հրաժարեցան։

Օրմանեան սրբազան յետոյ զգաց, թէ իր յայտարարութիւնները համապատասխան չէին կացութեան, և սրբագրեց իր խօսքերը, ըսելով թէ կընդունի կանոնագրին օրէնք մը ըլլալը, և զայն գործադրութեան դնել կը խոստանայ, սակայն կուզէ, որ առայժմ առկախուի անոր գործադրութիւնը և ինքը լիազօր մեկնի Երուսաղէմ և հոն հետզհետէ հող պատրաստէ։

Վարչութիւնը այս կէտին մէջ համաձայն՝ բանակցեցաւ իրեն հետ, սակայն վերջին նիստին քաջութիւնը չունեցաւ հրապարակաւ ըսելու իր կարծիքը, այլ ութը օրուան մինչոց մը ուզեց, գրաւոր առաջարկ բերելու համար։

Այս առաջարկը նոր դաւ մը կարծուելով, մանաւանդ ութը ամիսէ ի վեր վարչութիւնը Երուսաղէմի խնդրոյն համար զանազան առաջարկներ ներկայացուցած և լիազօրութիւններ ստացած, այլ սակայն և ոչ մէկ քայլ առած ըլլալուն համար, չընդունեց իր այս յետաձգման առաջարկը և գիտնալով հանդերձ, որ յարմարագոյն ընտրութիւն մը չէ, որ կը կատարէ, Վահան Թէքէեանը ընտրեց ներկայացուցիչ, խեղճ մեծամասնութեամբ մը, վասնզի 59 քուէարկուներուն 30 քուէն առած էր։ Թէքէեան՝ երբ ուղղամիտ ու պարկեշտ մէկը՝ կրնայ օգտակար ըլլալ, սակայն չունի այն էական ծանօթութիւնները, որոնք անհրաժեշտ են վանական կեանքի ծանօթութեան համար, ուստի շատ հաւանական չէ, որ մեծ յաջողութիւն մը ունենայ։

Հայորդի

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Նախկին մինիստր-նախագահ Կոկովցեվին, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, առաջարկվեց վարձատրութիւն 300,000 ր., բայց նա մերժեց։

✦ Լուրերին նայելով, արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովը նշանակվում է դեսպան Լօնդօնում։ Նրան յաջորդ անուանում են Կ. Պօլսի դեսպան Գիրսին։

✦ Խօսվում է, որ շուտով հրաժարական պիտի տայ ներքին գործերի մինիստր Մակլակօվը. Նրան պէտք է փոխարինի երկրագործութեան մինիստր Կրիվօշէինը։

✦ Բիրմինգհամում սուֆրաժիստուհիները այրեցին Չեմբերլէնի պալատը։

✦ Պետերբուրգի «Рус. Нива» օրաթերթը, որ տուգանված էր 250 ր., իբրև բողոք վճարեց այդ տուգանքը կոպէկանոցներով։

✦ Պետերբուրգում գրականագէտների խնճոյքի ժամանակ ինքնասպանութիւն գործեց բանաստեղծ Լօզինսկի։

✦ Ստոկհոլմում երկիւղ են կրում ապստամբութիւնից։

✦ Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ Թիւրքիան յանկարծակի ընդհատեց բանակցութիւնները Բոլգարիայի հետ և բողոքեց, թէ բոլգարները իբր բռնութիւններ են գործում Թիւրքերի դէմ։ Հաղորդում են, որ դա միայն պատրուակ է Թիւրքական զօրքերով գրաւելու Թրակիան, որպէսզի Թիւրքիան հնարաւորութիւն ունենայ ցամաքային պատերազմ սկսելու Յունաստանի դէմ։

✦ Խօսում են, որ սինօդի օբեր-պրոկուրոր Սաբլերը՝ մնալով իր պաշտօնի մէջ՝ նշանակվում է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր։

✦ Լուրերի համաձայն՝ ընդունված են ֆինանսների մինիստրի օգնականներ Պօկրօվսկիի և Վեբերի հրաժարականները։ Նրանց տեղերի համար ի միջի այլ թեկնածուների տալիս են Պետ. Դումայի անդամ Լերխէի անունը։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՀԻՒԾՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆՆ

[illegible]

Սպերմին-Պելը, որի մասին վկայում են աշխարհիս ամենայայտնի բժիշկների բազմաթիւ դիտողութիւնները գրականութեան մէջ։

Սպերմին-Պելը միակ իսկական, բազմակողմանի փորձված Սպերմին է. այդ պատճառով էլ պէտք է ուշադրութիւն դարձնել „ՍՊԷՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ“ անուան վրա և չը գնել կեղծվածները, հեղուկներ և սերմային գեղձերից պատրաստված մահլամներ, որպէս անպէտք նմանողութիւններ, որոնք թէ յատկութեամբ և թէ ներգործութեամբ Սպերմին-Պէլի հետ ոչ մի առնչութիւն չունեն և յաճախ պարունակում են առողջութեան համար վնասակար տարրեր։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար «Цѣлебное дѣйствіе Спермина» գիրքը. ամբողջ օրգանօթերապիայով հետաքրքրվողներին ուղարկվում է՝ 4 հատ 7-կոպէկանոց նամակադրոշմ ստանալուց յետոյ՝ նոր լոյս տեսած «Цѣлительныя силы организма» գիրքը։

Սպէրմին-Պէլին նայ ամենուրեք։

Профессоръ Д-ръ ПЕЛЬ и С-вья С.П.Б.
Մատակարար Նորին Կայսերական Մեծ. Դրան

№ 4 (M. 8663) 0—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՈՒՊՐԱՎԱՆ

հրաւիրում է ցանկացողներին մասնակցել փետրվարի 13-ին կայանալիք աճուրդին քաղաքային հիմնարկութիւնների համար 1914 թ. ընթացքում դիւանական պատկանելիքներ և տնային առարկաներ մատակարարելու վերաբերեալ։

ԴԻՒԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԿԱՆԵԼԻՔՆԵՐ

Մատակարարութեան ամբողջ գումարն է 6500 ռուբ.։ Գրաւականի չափը՝ 200 ր.։

ՏՆԱՅԻՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

I բաժ.

Բիտօններ, դոյլեր, թիակներ, դանակներ, սղոցներ, փայասեղէն, թակեր, կանէփ, շպագատ, կարբոլեան թթուտ, ծծմբային թթուտ, ներկեր, սոսինձ, սապօն, օծանելիք, մաստիկա, սկիպիդար, մոմ, լուցկի և այլն։ Մատակարարութեան ամբողջ գումարն է 6500 ռուբ.. Գրաւականի չափը՝ 200 ր.։

II բաժ.

Բանեցված տոպրակներ, մուտքի մօտ դրված ոտ-սրբիչներ, աւելներ, վանդակներ։ Մատակարարութեան գումարն է 2000 ռուբ.։ Գրաւականի չափը՝ 75 ռուբ.։

III բաժ.

Ցատկների համար պարուսին, դօրօժկաներ, սրբիչներ, հասարակ մահուդ, քաթան և այլն։ Մատակարարութեան գումարն է 1000 ռուբ.։ Գրաւականը՝ 50 ռուբ.։

Նրանք, որ ցանկանում են մասնակցել աճուրդին, պարտաւորվում են ներկայացնել իրանց յայտարարութիւնները փակ ծրարների մէջ՝ գրաւականների հետ միասին՝ Ուպրավայի I բաժանմունքը, փետրվարի 13-ին, ցերեկ. ժամը 1-ին։

Մանրամասն տեղեկութիւնները, տեղեկագրերը, պայմանները կարելի է ստանալ Ուպրավայի Մթերային բաժանմունքում ցերեկվայ ժամը 10-ից մինչև 3-ը։ Նոյն տեղը կարելի է տեսնել մատակարարվելիք առարկաների վաւերացված նմուշները։

(օ.մ.) 86. 3—1

Գեղարուեստ

Գրական-գեղարուեստական-երաժշտական պատկերազարդ հանդէս Թիֆլիսում
Խմբագրութեամբ Գարեգին Լեւոնեանի

—օ—

«Գեղարուեստի» V-րդ գիրքը ԼՈՅՍ Է ՏԵՍԵԼ Վենետիկում ընտիր, ազնիւ թղթի վրա, շքեղ տպագրութեամբ։

Բովանդակութիւնը

I ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՏԵՍԱԿԱՆ

1. Իդէալիզմ, ռէալիզմ, սիմբոլիզմ (էսթետիքակ. խնդիրներ)—Գ. Լ.
2. Եվգեմօնիք անհատապաշտութիւնը արդի ռուս գրականութեան մէջ—Silver.
3. Երաժշտութիւն և երաժշտակ. ստեղծագործութիւն (պրոֆ. Օրշանսկիի)—Ա. Թ.

II. ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ

4. Հայոց գեղարուեստի պատմութեան ներածութիւնը—Գ. Լ.

III. ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԻ ԳՐԱԿԱՆԸ

5. Եկայք ի տուն. բանաստ. (անտիպ)—Հ. Ղ. Ալիշան
6. Այդ առաւօտ (պատմուածք)—Վրթ. Փափազեան
7. Պռոմեթեւս (մենախօսութիւն)—Յ. Յովհաննիսեան
8. Գեղեցկութեան երգերից (բանաստեղծ.)—Ալ. Ծատուրեան
9. Ուստա Կարօն հովիւների մօտ (արձակ) Ալ. Իսահակեան
10. Փառանձեմ (թատերական տեսարան)—Ատրուշան
11. Նազանուն (բանաստ.)—գեր. Դէմիրճեան
12. Որպէս շիւղը եղէգի (բանաստ.)—Վ. Տէրեան
13. Թող կորչին ոգիք (բանաստ.—Յ. Յակոբեան
14. Բերէք անկէ ծաղիկներ (բանաստ.)—Դ. Վարուժան
15. Ժամանակի և տարածութեան մէջ (բանաստ.)—Լ. Աթաբէկեան
16. Կապոյտ եթերից ես իջայ (բանաստ.)—Ծ. Սիրունի
17. Բացերն ահա հովերու պէս (բանաստ.)—Յ. Սիրունի
18. Կանգնած էի ես անմարդ ծովափին (բանաստ.)—Ս. Բաբիեան
19. Կեանքը մի ժպիտ (բանաստ.)—Արամ Զարդ
20. Աշուղ Նազանու խաղերից (տաղեր)—Յ. Տէրենց
21. Մենաւոր ուռի (բանաստ)—Ա. Վարդանեան
22. Նինուէի առումը (դիւցազներգութիւն)—Հ. Կ. Տէր-Սահակեան
23. Առկայծում են երազներիս ջահերն անթել (բանաստ.)—Գ. Բեալաշեան
24. Ինձ մի հարցնէք (բանաստ.)—Արմենուհի Տիգրանեան
25. Կարապի մահը (բանաստ.)—Ս. Յովհաննիսեան
26. Արցունքներ (արձակ բանաստ.)—Շահ-Արմէն
27. Էլէգիա (արձակ բանաստ.)—Լեւոն Քալանթար

ԹԱՐԳՄԱՆԱԿԱՆ

28. Կանթեղ մը՝ Հելենէ Ազանուրի—Հ. Ա. Ղազիկեան
29. Բանաստեղծութիւններ Վալերի Բրիւսօվից—Վ. Տէրեան
30. Բանաստեղծութիւններ Մայկօվից—Ալ. Ծատուրեան
31. Այս աշխարհը՝ Օլգա Զիւմինայի—Լեւոն Գրիգորեան
32. Դուրս եմ գալիս՝ Լերմօնտովի—Ռ. Անտիեան
33. «Երգերի գիրքը» Հայնէի—Կ. Տէր-Գէորգեան
34. Տիրամայրը Վիկտորի Ազանուրի—Սիրվարդ

IV. ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԸ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԵՒ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

35. Ճաշակի դաստիարակութիւնը (Քէնիու)—Ա. Ազայեան

V. ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ-ՔՆՆԱԿԱՆ

36. Գիւղը թէ քաղաքը գրական. մէջ—Յ. Սօլովեան
37. Զարհուրանքի երգիչը Սիմանթօ—Վ. Մենակ
38 Դողոխեանի «Ծիծեռնակը»—Մ. Մատինեան
39. Ս. Մարկոսի ձիերը և հայ գեղարուեստը—Գ. Լ.

VI. ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆԴԷՍ

40. Արարատ (չորս գոյնով)—Յ. Այվազովսկի
41. Կեանքի հանդէպ (քանդակ)—Վ. Ռուսօ
42—43 «Լուսնկայ գիշեր» և «Ձմեռ»—Վ. Մախոխեան
44. Ագքատների ճաշը—Էդգար Շահին
45—46. Խ. Աբովեանի և Բ. Դօլուխանեանի արձանները—Ա. Տէր-Մարուքեան
47—48. Հայ պարուհին. տեսարան—Զապէլ Պոյաճեան
49. Կանացի դիմանկար—Սարգիս Երկանեան
50. «Անահիտ» պղնձէ գլուխ

ԳԻՆՆ Է 2 Ր. 50 Կ.

Խմբագրվում է VI-րդ գիրքը. 4-դ, 5-դ և 6-դ գրքերը միասին 6 ր.

Խմբագրութեան ժամանակաւոր հասցէն՝ Большая Ванкская № 4. Օտար տեղերից՝ Тифлисъ, редакція «Гехарвестъ», կամ Tiflis, Rédaction «Gegharvest».

87. 1—1

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱԶԵՐԻ ՆԵՐԿ

ԸՆԿՈՒԶԵԱՑ ԷԿՍՏՐԱԿՏԻՑ

այն առաւելութիւնն ունի, որ նա միանգամայն անվնասակար է։ Ներկում է սպիտակ, շէգ և ամեն գոյնի մազերը արագ և հիմնաւոր կերպով։ Իւրաքանչիւրը կարող է № 4711 ներկով իր մազերին տալ նրանց նախկին, բնական գոյնը։

Գործածելու եղանակը կցված է իւրաքանչիւր սրուակին։ Ծախվում է թէ սև, թէ շագանակագոյն, թէ մութ և թէ բաց-խարտեաշ գոյներից։

1 սրուակը 1 ր. 20 կ. և 2 ր.։

(M. 544854) 8—3

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեանի

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

606»-ի և «914»-ի Ներարկում բժշկական խորհրդակցութեամբ՝ առ. 11—12 ժ.

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վերաբուժութեան վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւն։
Բ. Գ. ԱՂԱՄԻՐԵԱՆ—1—2 ժ. Ներքին ջղային և երեխաների հիւանդութ.։
Զ. Ի. ԲԱՐԱՆՈՎԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութիւն, կանանց և երեխաների հիւ.։
Մ. Մ. ԲԵՆԻԱՄՕՎԻՉ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի, քթի հիւանդութ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վիրաբուժութեան և միզասեռ. հիւ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. Ներքին և երեխայոց հիւ. և ծա կահատ.։
ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ—12—1 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Մ. Գ. ՍԻՍԵՏՍԵԱՆ—6—7 ժ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

1. 0—15

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Մասնագէտ սիֆիլիս, (ներարկումն 606 և 914-ով) միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։
Ընդունել- (12½—2 ժ. ցերեկվայ։։
ութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.։
Սօլօլակ, Բեհբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչա փող.), տելեֆոն 11—75.

(հ. կ) 785. 100—44

ՍՏՈՄԱՏՕԼ
ԱՏԱՄԻ ԷԼԻԿՍԻՐ

Ատամներն ամրացնում է և առողջ դրութեան մէջ պահում, պնդացնում է լնդերքը և ախտահանում է բերանի խոռոչը։

Սրուակի գինը 1 ր. 50 կ., 1 ր. և 50 կ.։

ՍՏՈՄԱՏՕԼ ԸՆԿ.

Ստոկհոլմում.

Պահեստը Կովկասեան Ընկ. Դեղային Ապրանքների խանութում։

(M. 50498) 8—1

ՀՐԱՒԷՐ

Չորեքշաբթի, երեկոյեան ժամը ճիշդ 8½-ին, փետրվարի 5-ին 1914 թ. Ներսիսեան դպրոցի հին շինութեան մէջ, Հայոց Գիւղատնտեսական Ընկ. դահլիճում կայանալու է Քամոյեան ս. Գէորգ եկեղեցու ծխական ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը։

Զբաղմունքի առարկաներն են՝

1) Հոգաբարձութեան և դպրոցի գործունէութեան տեղեկագրի ընթերցումը.
2) 1912 թ. տարեկան հաշւի քննութիւն.
3) 1913 թ. Նախահաշւի » »
4) Վերստուգող Յանձնաժողովի երեք անդամի ընտրութիւն։

Քամոյեան ս. Գէորգ եկեղեցու
Հոգաբարձութիւն

90. 2—1

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԻ յայտնում եմ, որ ձեռնարկել եմ հայերէնի թարգմանելու վրայ գրող

ԻՕՍԻՖ ԳԷԴԷՎԱՆԻՇՎԻԼԻ
„ՍԻՆԱԹԼԷ“ („Լոյս“)

պիէսը։

85. 2—2 Դերասան Գ. ՄԻՐԱՂԵԱՆ

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный